

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav českých dějin

Bakalářská práce

Milan Fořtík

Operace Percentage

Operation Percentage

Praha 2021

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Michela, Ph.D

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně, že jsem řádně citoval/a všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 9. ledna 2021

Jméno a příjmení

Klíčová slova (česky)

František Pavelka, operace Percentage, SOE, Zvláštní skupina D, protektorát Čechy a Morava, PVVZ, tajná státní policie, kolaborace, věznice Plötzensee

Klíčová slova (anglicky):

František Pavelka, operation Percentage, SOE, Protectorate of Bohemia and Moravia, Special Group D, PVVZ, secret state police, collaboration, Plötzensee prison

Abstrakt (česky)

Předkládaná bakalářská práce se zabývá osudy a odbojovou činností jediného příslušníka zvláštní operace Percentage svobodníka aspiranta Františka Pavelky. Analyzuje Pavelkovo navázání spojení a následnou spolupráci s domácí odbojovou organizací Petiční výbor věrni zůstaneme. To vše v kontextu první vlny výsadků vyslaných ze západu v operačním období 1941/1942.

Abstract (in English):

The presented bachelor's thesis deals with the fate and resistance activities of the only member of the special operation Percentage of the František Pavelka. It analyzes Pavelka's connection and subsequent cooperation with the domestic resistance organization Petition Committee, we will remain faithful. All this in the context of the first wave of airdrops sent from the west in the 1941/1942 operational period.

OBSAH

- 1 ÚVOD
- 2 Odbojová činnost Františka Pavelky v dosavadní literatuře
- 3 První vlna výsadků vyslaných ze západu v operačním období 1941/1942
- 4 Skokan číslo dva
  - 4.1 Petiční výbor věrni zůstaneme – nasavrcká skupina
  - 4.2 Svobodník aspirant František Pavelka
    - 4.2.1 Dětství a mládí
    - 4.2.2 ODCHOD DO ZAHRANIČÍ
    - 4.2.3 Výcvik československé armády v Anglii
    - 4.2.4 Konečně go!
    - 4.2.5 Ve spárech gestapa
    - 4.2.6 Smrt ve věznici Berlín-Plötzensee
- 5 ZÁVĚR
- 6 SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY
- 7 SEZNAM PŘÍLOH
- 8 SEZNAM ZKRATEK

1. Úvod

„Čas běží stmívá se – Vítězí nade mnu – Byl to těžký závod ... Mamičko, tatínku, Toničku, Vojtěško, ještě jednou odpusťte, slibte že vytrváte, věřte, že odcházím se vzpomínkou na Vás a s vírou, že se Vám po překonání první bolesti a hořkosti zase dobře povede. Zůstaňte pevní jako já ... Navždy sbohem, matko, rodino, domovino – Váš nejměrnější do skonání František.“¹ Těmito slovy se v posledním dopise loučil se svoji rodinou teprve dvaadvacetiletý svobodník aspirant František Pavelka v den své smrti 11. ledna 1943 v berlínské věznici Plötzensee. Smrt tohoto mladého příslušníka československé armády v Anglii a smrt tří jeho pomocníků z Koudelova u Čáslavi – Františka Gráda, Františka Kaliny a Antonína Krejčího se stala pomyslnou tečkou za zvláštní operací Percentage.

Tématem mé bakalářské práce jsou osudy, odbojová činnost a spolupráce jediného příslušníka zvláštní operace Percentage svobodníka aspiranta Františka Pavelky s představiteli domácího odboje.

O osudech, odbojové činnosti a spolupráci svobodníka aspiranta Františka Pavelky s představiteli domácího odboje byly napsány kromě přehledových prací ke všem zvláštním operacím vyslaným na území protektorátu Čechy a Morava v operačním období 1941/1945 také čtyři kratší studie. První studie „Operace Percentage“² byla napsána na konci šedesátých let vojenským historikem Zdeňkem Jelínkem. Při psaní své studie však neměl k dispozici archivní dokumenty vzešlé z činnosti německých úřadů. Druhá dvoustránková studie „Jsem a zůstávám vojákem...“³ byla napsána historikem Moravského zemského muzea v Brně Janem Břečkou. Následující rok se ohradil vůči nepravdivým mystifikacím o osudu, odbojové činnosti Františka Pavelky badatel Vítězslav Hanák ve své studii „Operace Percentage“⁴ a zasloužil se o jistou rehabilitaci v očích odborné veřejnosti. Vítězslav Hanák byl prvním autorem, který pracoval s prameny vzešlé z činnosti německých úřadů především s výslechovými protokoly svobodníka aspiranta Františka Pavelky a jeho spolupracovníků z Koudelova a spisy německé judikatury. Čtvrtá

---

¹ František PAVELKA, Poslední dopis (Psáno několik hodin před popravou), in: Padesát let státního československého reformního reálného gymnasia v Břeclavi 1919 – 19169, Břeclav 1969, s.58

² Zdeněk JELÍNEK, Operace Percentage, in: Odboj a revoluce – Zprávy, 1969, č. 2, s. 64 - 107

³ Jan BŘEČKA, Jsem a zůstávám vojákem..., in: Malovaný kraj, národopisný a vlastivědný časopis Slovákka, č. 3, 1999, s. 12 – 13

⁴ Vítězslav HANÁK, Operace Percentage, in: Historie a vojenství, oč. 49, 2000, č. , s. 828 - 846

studie „*Orel létá sám...*“⁵ napsaná opět historikem Moravského zemského muzea v Brně Jan Břečkou. Diplomová práce „*Rozhodovali se jinak... Chování československých parašutistů na území protektorátu v letech 1941 – 1943*“⁶ studentky Karolíny Stegurové hodnotí chování ve vazbě tajné státní policie autorkou zvolených šesti (Pavelka, Gerik, Zapletal, Pechal, Čurda a Kindl) zatčených příslušníků zvláštních operací ze západu v operačním období 1941/1943. Přesto tato zpracování o osudu a odbojové činnosti Františka Pavelky obsahují některé dílčí nepřesnosti.

Cílem mé bakalářské práce je analyzovat a zhodnotit do jaké míry a s kým z představitelů domácích odbojových organizací navázal spojení svobodník aspirant František Pavelka na území protektorátu Čechy a Morava.

Svoji bakalářskou práci jsem rozdělil včetně úvodu a závěru do pěti kapitol. Druhá kapitola nazvaná „*Odbojová činnost Františka Pavelky v dosavadní literatuře*“ se věnuje nejčastějším záměrným nepravdám a omylům, kterým byl František Pavelka vystaven na stránkách odborné i popularizační literatury věnující se osudům československých parašutistů vyslaných ze západu v letech 1941/1945. Třetí kapitola nazvaná „*První vlna výsadků vyslaných v operačním období 1941/1942*“ velmi stručně shrnuje osudy a odbojovou činnost československých parašutistů vyslaných v operačním období duben 1941 až duben 1942. Čtvrtá kapitola nazvaná „*Skokan číslo dva*“ se zabývá předválečným životem Františka Pavelky, jeho odchodem do zahraničí, vstupem do československé armády v Anglii a následném absolvování speciálních výcviků a jeho výběru pro splnění zvláštní operace Percentage. Následně kapitola analyzuje samotný průběh zvláštní operace Percentage od vysazení Františka Pavelky do vlasti, navázání prvních kontaktů na území protektorátu Čechy a Morava, jeho zapojení do struktur domácí odbojové organizace až po zatčení Pavelky německými bezpečnostními složkami. Věnuje se jeho psychickému a fyzickému odolání při tvrdých výsleších a následnému smíření se se smrtí ve vazbě v berlínské věznici Plötzensee. V této kapitole je nastíněna také úloha nasavrcké skupiny domácí odbojové organizace Petiční výbor věrni zůstaneme při přijetí svobodníka aspiranta Františka Pavelky.

---

⁵ Jan BŘEČKA, *Orel létá sám...* K životním osudům břeclavského rodáka Františka Pavelky, in: Jižní Morava, roč. 49, 2013, sv. 52, s. 233 – 242

⁶ Karolína STEGUROVÁ, „*Rozhodovali se jinak...*“, *Chování československých parašutistů zatčených 1941 – 1943*, Diplomová práce, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2012, chování svobodníka aspiranta Františka Pavelky při výsleších je hodnoceno na stranách 87 – 94

Bakalářská práce je založena na heuristice dochovaných a dostupných archivních pramenů a kritické analýze odborné literatury. Archiválie věnující se výcviku a přípravě Františka Pavelky pro zvláštní operaci Percentage jsou uloženy ve fondu Velitelství vojenské zpravodajské služby – číselné značení 37 ve Vojenském ústředním archivu – Vojenském historickém archivu (dále VÚA-VHA Praha). Výslechové protokoly Františka Pavelky, jeho dvou pomocníků z Koudelova Františka Kaliny a Antonína Krejčího, příslušníky domácí odbojové organizace Petiční výbor věrni zůstaneme a rozsudky vynesené nad nimi jsou uloženy ve fondu Německé soudy v říši – číselné značení 141 v Archivu bezpečnostních složek (dále ABS). Instrukce proto jak by měl svobodník aspirant František Pavelka jednat po svém seskoku je uložen ve fondu Hlavní zpráva vojenské kontrarozvědky – číselné značení 302 v ABS. Cenné pamětnické výpovědi tří přeživších členů JUDr Jaromíra Paprsteina, architekta Zdeňka Šukala a stavitele Jana Buchara o založení, činnosti a struktuře nasavrcké skupiny domácí odbojové organizace Petiční výbor věrni zůstaneme se nachází ve fondu Sbírká dokumentace oddělení pro vydávání osvědčení ministerstvem obrany podle zákona č. 255/1946 Sb. Velmi cenná je pamětnická výpověď uložena v historickém oddělení Moravského zemského muzea v Brně bývalého parašutisty ze zvláštní operace Potash Josefa Machovského – Vrbky, který odešel s Františkem Pavelkou a Liborem Zapletalem jižní trasou do zahraničí.⁷

Archivář Archivu hlavního města Prahy Vojtěch Šustek shromáždil a k vydání připravil celkem 36 dokumentů ke zvláštní operaci Percentage.⁸ 34 dokumentů se nachází v českých archivech a dva dokumenty v soukromém vlastnictví vnuka jednoho z pomocníků svobodníka aspiranta Františka Pavelky z Koudelova – Františka Gráda ml. Každý dokument byl opatřen poznámkovým aparátem, jež upřesnil údaje v editovaném dokumentu či byl doplněn jiným archivním dokumentem.⁹ Jedním z těchto doplňujících dokumentů je velmi cenné svědectví paní Miloslavy Krejčové rozené Kalinové, dcery jednoho ze tří prvních pomocníků Františka Pavelky z Koudelova – Františka Kaliny. Paní Krejčová byla jako devítiletá dívenka osobně přítomna konfrontaci dne 25. října 1941 mezi

---

⁷ Moravské zemské muzeum v Brně – historické oddělení, sign. S 3568, Pamětnická výpověď Josefa Machovského – Vrbky ze dne 10. března 1989 v Brně

⁸ Vojtěch ŠUSTEK, *Atentát na Reinharda Heydricha a druhé stanné právo na území tzv. protektorátu Čechy a Morava*, Edice historických dokumentů sv. 3, nakladatelství Scriptorium, Praha 2019, ISBN 978-80-86852-48-5, s. 3 – 274, Jedná se především o archivní dokumenty uložené ve fondu Německé soudy v říši – číselné značení 141 a ve fondu Různé bezpečnostní složky – číselné značení 135

⁹ Jedná se především o archivní dokumenty uložené ve fondu Velitelství vojenské zpravodajské služby – číselné značení 37 ve (VÚA-VHA Praha)

svobodníkem aspirantem Františkem Pavelkou a jejím otcem Františkem Kalinou a jeho následnému zatčení i zatčení dvou ostatních pomocníků z Koudelova – Antonína Krejčího a Františka Gráda .¹⁰

---

¹⁰ ŠUSTEK, c. d.,s. 167- 171, Pamětnická výpověď paní Miloslavy Krejčové rozené Kalinové ze dne 12. února 2015 v Čáslavi

2. Odbojová činnost Františka Pavelky v dosavadní literatuře

Osudy československých parašutistů vyslaných na území okupované vlasti ze západu ve třech operačních vlnách v letech 1941 – 1945 je velmi zajímavým tématem, kterému se věnovala celá řada autorů, jejichž publikační výstupy však dosahují různé kvality. Do dnešních dnů byly napsány o odbojové činnosti napsána celá řada přehledových prací věnujících se všem výsadkovým operacím či několik monografií zabývajících pouze jednou ze zvláštních operací či kratších studií analyzující osudy jednoho ze členů skupiny. V průběhu let se v literatuře věnující se osudům a odbojové činnosti parašutistů vyslaných ze západu v letech 1941 – 1945 šířily záměrné nepravdy a omyly. Snad nejvíce ze všech příslušníků zvláštních operací byl těmto nepravdám a omylům vystaven jediný příslušník zvláštní operace Percentage svobodník aspirant František Pavelka. O jeho odbojové činnosti na území okupované vlasti se šířily tyto nepravdy: „přihlásil se sám na gestapu a aktivně s ním spolupracoval“, „při svém zatčení nestačil zničit písemné dokumenty, které se dostaly do rukou gestapa“, „po jeho zatčení se dostalo gestapo na stopu šesti osob, které za to zaplatili životem“, „po jeho zatčení dostalo gestapo první stopu do Lidic k rodinám Josefa Horáka a Josefa Stříbrného do Lidic“, „při prvních výsleších prozradil své první pomocníky na území okupované vlasti tři občany z Koudelova, kteří za to zaplatili životem“, „jeho zatčení znamenalo významný průnik do struktury domácí odbojové organizace PVVZ a zapříčinilo tak zatýkání předních představitelů této organizace“.

Prvním autorem některých těchto záměrných nepravd o Pavelkově osudu a odbojové činnosti byl Václav Král. V knize Pravda o okupaci uvedl: „Jeden z prvních parašutistů, jakýsi Pavelka, vysazený hned ze začátku října 1941, se po čtrnácti dnech přihlásil na gestapu a byl získán pro spolupráci. Měl u sebe vysílačku a bylo mu uloženo, aby předstíral odbojovou činnost. Přijal tuto nabídku gestapa a vyzradil adresy lidí, které dostal v Londýně. Gestapu zřejmě šlo o to, aby proniklo do nově vznikající sítě parašutistů. Mezi adresami, které Pavelka vyzradil gestapu, byly i dvě adresy v Lidicích.“¹¹ Domnělým důkazem o parašutistově zradě nebo alespoň o jeho velké zbabělosti a nezodpovědnosti se měla stát i zpráva pražského gestapa z 25. června 1942, uveřejněná v nekvalitním českém překladu dalším ideologicky tendenčním historikem, autorem falz historických dokumentů Čestmírem Amortem. Věta v uveřejněném nekvalitním překladu skutečně existujícího dokumentu gestapa: „Veškerý materiál byl zabaven státní policií.“

---

¹¹ Václav KRÁL, Pravda o okupaci, nakladatelství Naše vojsko, Praha 1962, s. 260

*Členové rodin, u nichž se měl (František Pavelka) v protektorátě skrývat a jejichž jména mu byla sdělena v Londýně (šest osob) byli hlavní úřadovnou státní policie v Praze zatčeni,*¹² měla u čtenářů vzbudit dojem, že zatčený parašutista při výslechu na gestapu ochotně vypovídal a vyzradil lidi, na které měl od svých velitelů spojení. Amorta nezajímala skutečnost, že jedinou osobou, na kterou měl parašutista z Velké Británie adresu, byl František Burša z Chrudimi, jehož gestapo zatkl o pět dní dříve než samotného Pavelku.¹³

Také spisovatel Miroslav Ivanov ve své knize Nejen černé uniformy se v případě odbojové činnosti Pavelky vyjádřil s pohrdavým hodnocením: „*Lidé nebyli do kursů vybírání vždy odpovědně. Například hned první parašutista z Londýna, který seskočil 4. října 1941 u Čáslavi – jmenoval se František Pavelka – zklamal.*“¹⁴ Vzápětí Ivanov cituje z překladu zprávy gestapa o Pavelkově dopadení, uveřejněného již Amortem. V Ivanovově textu je ovšem proložena věta: „*Veškerý materiál byl zachycen státní policií.*“¹⁵ Tak chtěl Ivanov doložit údajné parašutistovo selhání. Ani Ivanov se neobtěžoval zkoumáním skutečnosti, že operační materiál přivezený parašutistou z Velké Británie padl do rukou gestapa až po tom, co jej parašutista dle příkazů svých velitelů předal domácím odboji. Vítězslav Hanák se ve své studii rovněž oprávněně podivuje nad Ivanovovým absurdním tvrzením uveřejněným roku 1996 v jednom z mnoha vydání jeho knihy o heydrichiádě, že Pavelkovou vinou se nacistický policejní aparát dozvěděl existenci informátora československé rezistence „Reného“, tj. zaměstnance německé vojenské kontrarozvědky Paula Thümmela. Ivanov se dovolával textů publikovaných Amortem a poukazoval na údajné „*nové poznatky historiků*“. Jako důkaz údajného Pavelkova podílu na prozrazení Paula Thümmela posloužilo Ivanovovi datum Pavelkova zatčení 25. října 1941.¹⁶ Miroslav Ivanov otevřel otázku údajné první stopy svobodníka aspiranta Františka Pavelky do Lidic k rodinám Josefa Horáka a Josefa Stříbrného ve své knize A hořel snad i kámen: „*V říjnu 1941 obdržel prý parašutista František Pavelka před odletem do protektorátu jakou záchytnou adresu jména lidických rodin Horákovy a Stříbrných, gestapo ji mělo na svém*

---

¹² Čestmír AMORT, Heydrichiáda, nakladatelství Naše vojsko, Praha 1965 dokument č. 50, s. 269 – 282, věty v dokumentu s. 270, Stejný dokument ve své edici vydal ŠUSTEK, c. d. Dokument č. V/83, s. 684 – 853, věty v dokumentu s. 733 „*Veškerý materiál zajistila státní policie. Zatčeno hlavní úřadovnou státní policie bylo také šest osob, jejichž adresy za účelem poskytnutí úkrytu v protektorátu obdržel v Londýně.*“

¹³ Srov. fond Hlavní zpráva vojenské kontrarozvědky – číselné značení 302

¹⁴ Miroslav IVANOV, Nejen černé uniformy, nakladatelství Naše vojsko, Praha 1965, s. 33 – 34

¹⁵ Tamtéž, s. 34

¹⁶ Miroslav IVANOV, Atentát na Reinharda Heydricha, nakladatelství Optys, Praha 1996 s. 148, 170

stole už 25. října! Je možné, že tutéž adresu dostal i některý z oněch 17 parašutistů, kteří seskočili na jaře 1942. Víme, že stejné adresy dávali někdy v Londýně třeba i dvěma paraskupinám.¹⁷ Na následujících stranách rozebírá odbojovou činnost, moták napsaný ve vazbě a poslední dopis svobodníka aspiranta Františka Pavelky. Sice dochází k závěru: „*Tak nemluví ten, kdo zradil.*“¹⁸ Přesto tuto verzi první stopy do Lidic k rodinám Josefa Horáka a Josefa Stříbrného neopouští: „*Ale pojem Lidice v Pavelkově příběhu není spojen s vyřízením vzkazu (to slíbil před odletem, že zařídí v Podivíně v rodině Zapletalově, v Lanžhotě v rodině Bartošově a dále Šestákovi, Hubičkovi a Fojtíkovi viz. jeho moták), Lidice mohly být pro Pavelku případným záchytným bodem, takové adresy dostávali parašutisté posláni do protektorátu přímo od londýnského II. Oddělení, tedy zpravodajského. Stručně řečeno: jméno Lidic se poprvé dostalo na stůl pražského gestapa sice už na podzim 1941, ale tady zůstalo ležet „nevyužito“. Čekalo na svůj čas... Pak se začátkem června 1942 objevuje nešťastný Řihův dopis a stopa opět vede do Lidic.*“¹⁹

Dalším autorem dehonestujícím památku svobodníka aspiranta Pavelky byl v roce 1966 Jiří Doležal ve své knize Jediná cesta. Doležal uvádí: „*Mezi ty, kteří zradili, patří Pavelka Gestapo od něho získalo šifry vysílací stanice a informace o přípravě dalších operací.*“²⁰ Jiří Doležal se ani nepokoušel pomluvy na adresu Pavelky čímkoliv dokládat.

Pakliže Král, Amort, Ivanov a Doležal záměrně publikovali nepravdivá tvrzení, jiní autoři se dopustili neúmyslných omylů v jejich důsledku šířili nepřesnosti o osudech a činnosti svobodníka aspiranta Františka Pavelky. Příkladem je kniha Jaroslava Andrejse Smrt boha smrti, v níž autor uvádí: „*nazítří padl do rukou Heydrichova gestapa první československý parašutista, svobodník aspirant Pavelka před třemi týdny shozený na území protektorátu. Dopadlo to zle. Kromě zpravodajského materiálu získalo gestapo i adresy šesti osob, k nimž se měl uchýlit. Všichni byli zatčeni.*“²¹ Kromě toho Andrejs ještě prohlašuje: „*V Anglii každý dostal adresy lidí, od nichž se očekávalo, že mu po seskoku poskytnou pomoc V případě Lidic to byla děsivá tragédie celé obce.*“²² Jaroslav Andrejs se stal obětí podvrhů a mystifikací výše jmenovaných Krále a Amorta. Určitě neměl v úmyslu

---

¹⁷ Miroslav IVANOV, A hořel snad i kámen, nakladatelství Panorama, Praha 1982, s. 57

¹⁸ Tamtéž, s. 63

¹⁹ Tamtéž, s. 63

²⁰ Jiří DOLEŽAL, Jediná cesta: cesta ozbrojeného boje v českých zemích, nakladatelství Naše vojsko, Praha 1966

²¹ Jaroslav ANDREJS, Smrt boha smrti, nakladatelství Jota, Brno 1997, ISBN 80-7217-011-2, s. 70

²² Tamtéž, s. 156

uveřejňovat nepravdy nebo jakkoliv jinak dehonestovat památku svobodníka aspiranta Pavelky.

Ani jeden z předních historiků osudů a odbojové činnosti parašutistů Oldřich Sládek ve své studii Gestapo v boji proti první vlně výsadků vyslaných z Anglie v operačním období 1941 – 1942 se nevyhnul omylům vzniklým na základě publikací Krále, Amorta, Ivanova a Doležala. Oldřich Sládek bez výhrad uvěřil tomu, že u zatčeného Pavelky byl zabaven „*písemný materiál, který pak posloužil gestapu jako odrazový můstek*“.²³ Současně se ovšem Pavelky zastal, když o něm uvedl, že „*zatčen byl na základě výpovědí uvězněných ilegálních pracovníků. Byl přepaden neočekávaně, takže nemohl zničit písemný materiál.*“²⁴ Třebaže věřil v existenci písemných materiálů údajně zabavených Pavelkovi gestapem, Sládek správně zdůraznil skutečnost, že nikdo z vlastenců zatčených gestapem pochopitelně předem neznal termín svého zatčení, a pokud u něho gestapo nějaký materiál zajistilo, nelze proto dotyčného nazývat zrádcem. Sládek bohužel nedostatečně vyhodnotil úryvek ze zprávy gestapa uveřejněný ve značně nedokonalém překladu Amorta. Sládek přímo ve své studii přímo cituje: „*Měl předat veliteli radiotelegrafistické skupiny vojenské organizace vysílací aparát a šifrovací klíče. Před odletem se s ním osobně rozloučil generál Ingr; tzv. Československý ministr národní obrany v Londýně. Veškerý materiál zabavila státní policie. Členy rodin, u nichž se padákový agent skrýval a jejichž jména obdržel v Londýně (celkem šest osob), Hlavní úřadovna úřadovna státní policie v Praze okamžitě zatkla.*“²⁵ Sládek se ohradil proti špině Pavelkova jména v knize Jiřího Doležala: „*Hodnocení Pavelkova jednání jako zrady je u Doležala podle mého názoru příliš tvrdé. Je sice pravda, že Pavelka vypověděl nikoliv dobrovolně část údajů o přípravách v Anglii a své činnosti v Protektorátu (!). Musíme však brát v úvahu, že byl také usvědčen výpověďmi dr. Bondyho a Friedla, kteří byli zatčeni před ním. Pro dokreslení cituji části Pavelkova motáku rodičům z Pankráce ze 7. června 1942.*“²⁶ Dále pak Sládek uvádí úryvky z Pavelkova motáku z pankrácké věznice, kde parašutista píše, co se mu nepodařilo anebo naopak podařilo při výsleších na gestapu zatajit.

---

²³ Oldřich SLÁDEK, Gestapo v boji proti první vlně výsadků vyslaných z Anglie v operačním období 1941 – 1942, in: Historie a vojenství, č. 2, 1969, s. 254

²⁴ Tamtéž, s. 254

²⁵ Tamtéž, s. 255, Oldřich Sládek odkazuje na knihu Čestmír AMORT – Ivan Milan JEDLIČKA, Hledá se zrádce X, nakladatelství Naše vojsko, Praha 1968, s. 186

²⁶ SLÁDEK, c. d., s. 255

S nepravdami ideologicky prorežimních autorů Amorta, Krále, Doležala a Ivanova byl na konci šedesátých při psaní své studie o operaci Percentage konfrontován i další významný autor věnující se osudům a odbojové činnosti československých parašutistů vyslaných ze západu v letech 1941/1945 historik Zdeněk Jelínek. Jelínek se proti jejich výmyslům ohradil: „*Dosavadní historická literatura Pavelkovi vytýká, že svými návštěvami příbuzných (matky i snoubenky) se dopustil hrubé dekonspirace, tím na sebe upozornil gestapo, které jej samozřejmě našlo, zatkl a pak na něm vynutilo rozsáhlé doznání. Toto tvrzení se opírá především o zprávu vedoucího pražské služebny gestapa dr. Geschkeho z 25. června 1942.*“²⁷ Zdeňku Jelínkovi se rovněž podařilo zjistit, že radiostanici přivezenou Pavelkou z Velké Británie našlo gestapo nikoli při zatčení Pavelky v jeho ilegálním bytě, ale na poště v Nasavrkách při razii gestapa proti tamějším členům PVVZ. Kromě toho Jelínek konstatuje: „*Další zatýkání v Nasavrkách (...) v Chrudimi i jinde, které probíhalo po Pavelkově zatčení, nemůže padat na jeho vrub, protože s těmito lidmi se nikdy nesešel, a proto je nemohl ani znát. (...) Závěrem tedy můžeme říct, že svobodník aspirant František Pavelka, vybraný pro operaci PERCENTAGE, byl čestný člověk, vřelý vlastenec, a přes své mládí splnil úkol podle svého nejlepšího svědomí.*“²⁸ O rok později ve studii Západní paraskupiny a spolupráce s domácím odbojem v letech 1941 – 1945 se historik Jelínek k operaci Percentage znovu vrátil a konstatoval: „*Pavelka při svých výsleších musel některé věci gestapu známé přiznat, ale rozhodně ne tolik, jak uvádí všechna dosavadní literatura. Není také pravda, že byl příčinou zatýkání v PVVZ zejména v chrudimské a nasavrcké skupině. Zatýkání v této oblasti proběhlo v hrubých rysech již před 25. říjnem 1941. Pavelka je až na konci řetězcu, jehož prvním článkem bylo zatčení rezidenta sovětské zpravodajské služby mjr. Jedličky v září či počátkem října 1941. Tvrzení o Pavelkově zradě vyplývá z nesprávné informace, předané prostřednictvím vysílačky LIBUŠE Alfrédem Bartošem 25. dubna 1942, a také z nepřesné formulace ze zprávy vedoucího pražské služebny gestapa dr. Geschkeho z 25. června téhož roku.*“²⁹ Traduje se však v literatuře dodnes. “³⁰ Historik Jelínek se ve své další knize k osudům a odbojové činnosti československých parašutistů Operace Silver A dopustil v popisování osudech Františka Pavelky závažné nepravdy: „*Gestapo se také zmocnilo všeho písemného*

---

²⁷ Zdeněk JELÍNEK, Operace Percentage, in: Odboja revoluce – Zprávy, 1969, č. 2, s. 99

²⁸ Tamtéž, s. 101

²⁹ AMORT, c. d., dokument č. 50, s. 269 – 270

³⁰ Zdeněk JELÍNEK, Západní paraskupiny a jejich spolupráce s domácím odbojem, in: Odboj a revoluce – Zprávy, 1970, č. 1, s. 63 - 64

materiálu, který měl parašutista u sebe. Získalo i záchytné adresy a adresy na Horákovy a Stříbrné z Lidic. Při prvních výsleších (Pavelka) prozradil tři občany z Koudelova, kteří mu jako první pomohli.“³¹ Údaj o adresách do Lidic s největší pravděpodobností převzal z Královy knihy. Tyto nepravdy zopakoval Jelínek ve své další knize o osudech a odbojové činnosti československých parašutistů Západní paraskupiny a domácí odboj: „*Gestapo se zmocnilo také veškerého písemného materiálu, který měl parašutista u sebe. Získalo tak záchytné adresy a údajně i adresy na Horákovy a Stříbrné do Lidic. Při prvních výsleších prozradil Pavelka tři občany z Koudelova, kteří mu jako první pomohli. Na druhé straně se však později snažil krýt své spolupracovníky a klamat gestapo jak o tom svědčí jak o tom svědčí moták ze 7. července 1942 poslaný rodičům.*“³²

Také vojenský historik Jiří Šolc ve své knize *Bylo málo mužů* podobně jako Jelínek tvrdil: „*Pavelka nestačil při svém přepadení v ilegálním bytě ve 4 hodiny ráno zničit všechny písemnosti a poznámky, které u sebe měl. Gestapo se jich zmocnilo a použilo je v dalším vyslýchání a pátrání. Byl též neopatrný a svým přechovávatelům a pracovníkům PVVZ vyprávěl o své přípravě v Anglii a výcviku parašutistů, čímž gestapo získalo, i když neúplně a nepřesně, ale přece jen zprávy, z nichž usoudilo, že ve svém boji proti odboji musí počítat s novým prvkem – s parašutisty.*“³³ Mýlil se také v názoru, že: „*Na základě jeho výpovědi byli zatčeni občané z Koudelova, kteří mu poskytli první úkryt a pomohli s přepravou rádiové stanice, a lidé na záchytných adresách (celkem 6 osob, podle hlášení gestapa)*“³⁴ a v tom že se po výsleších zatčeného parašutisty „*(se) v záznamech gestapa poprvé objevují Lidice se jmény Stříbrných a Horákových.*“³⁵ Přes tyto omyly si patrně uvědomil, že v knihách dříve vydaných Králem, Amortem a Doležalem mohou být záměrné mystifikace. Proto poukazoval na chronologický výčet dříve zatčených představitelů PVVZ: „*V polovině října 1941 postihlo zatýkání vedoucí kádry PVVZ v Praze. Postupně byli zatčeni: plk. Churavý, ing. Josef Friedl a dr. Karel Bondy. Gestapo zatýkalo i na venkově. 20. 10. 1941 se zmocnilo Rudolfa Michálka a o dva dny později též Václava Doležala. Skupině se nepodařilo přes přerušené spojení způsobené zatýkáním předat do Prahy Pavelkovu rádiovou stanici a gestapo se jí též zmocnilo. 25. 10. 194 je na*

³¹ Zdeněk JELÍNEK, *Operace Silver A*, nakladatelství Naše vojsko, Praha 1992, ISBN 80-206-0112-0, s. 13

³² Zdeněk JELÍNEK, *Západní paraskupiny a domácí odboj*, vydal Historický ústav československé armády, Praha 1992

³³ Jiří ŠOLC, *Bylo málo mužů: Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války*, nakladatelství Merkur, Praha 1991, ISBN 80-7032-624-7, s. 67

³⁴ Tamtéž, s. 67

³⁵ Tamtéž, s. 67

*základě výpovědi zatčených v jednom ze svých bytů zajat přesilou 10 mužů i svob. asp. František Pavelka.*³⁶ Takto se vojenský historik Šolc ohradil proti neoprávněnému obvinění Pavelky ze zavinění průlomu tajné státní policie do domácí odbojové organizace PVVZ ve východních Čechách. Šolc stejně jako Jelínek neměl výslechové protokoly představitelů domácí odbojové organizace PVVZ. Vyslovil se však proti neoprávněnému osočování Pavelky ze zrady nebo zbabělost.: „*Po jistý čas, především v polovině šedesátých let, byl František Pavelka některými historiky činěn odpovědným za průlom gestapa do sítě PVVZ a vlnu zatýkání, která následovala. V souvislosti s tím je pak označován za zrádce a stavěn do jedné řady s Čurdou, Gerikem a Kindlem.*“³⁷

V roce 2000 ve své studii úspěšně vyvrátil některé záměrné nepravdy o osudech a odbojové činnosti svobodníka aspiranta Františka Pavelky badatel Vítězslav Hanák, který jako první použil pro svoje závěry archivní dokumenty vzešlé z činnosti německých úřadů. Jedná se o výslechové protokoly svobodníka aspiranta Františka Pavelky a jeho pomocníků z Koudelova a rozsudky vynesené lidovým soudním dvorem v Berlíně.

Martin Reichl do své knihy *Cesty osudu* vydané v roce 2004 převzal několik již dříve záměrných nepravd vyvrácených Vítězslavem Hanákem: „*Dne 25. 10. 1941 byl Pavelka ve svém bytě zajat přesilou deseti mužů. Gestapo se rovněž zmocnilo jeho písemného materiálu, ve kterém byly uvedeny i záchytné adresy do Lidic. Snažil se při svých výsleších mást, choval statečně, nicméně se gestapu podařilo z něj dostat jména jeho tři pomocníků z Koudelova a další pro gestapo však nepotřebné údaje.*“³⁸

U příležitosti 70. výročí konce druhé světové války byla vydána kniha *Vojenské osobnosti československého odboje 1939 – 1945*, do které byl napsán krátký medailonek o svobodníku aspirantovi vojenským historikem Eduardem Stehlíkem: „*Svob. Pavelka byl zatčen 25. 10. 1941 ve svém pražském ilegálním bytě. Při krutých výsleších se snažil vyšetřovatele mást a choval se statečně, přesto se však z něj gestapu podařilo dostat jména jeho tři pomocníků z Koudelova, což pro ně znamenalo smrt.*“³⁹

---

³⁶ Tamtéž, s. 67

³⁷ Tamtéž, s. 67 – 69

³⁸ Martin REICHL, *Cesty osudu*, s. 11

³⁹ Kolektiv autorů, *Vojenské osobnosti československého odboje 1939 – 1945*, vydalo Ministerstvo obrany ČR – AVIS, Praha 2005, s. 218

3. První vlna výsadek vyslaných ze západu v operačním období 1941/1942

Projekt speciálních výsadekových operací na území protektorátu Čechy a Morava se začal utvářet koncem roku 1940 ve Velké Británii. Tehdejší vývoj válečných událostí se vyvíjel ve prospěch nacistického Německa, jehož vojska ovládala takřka celou Evropu, a bylo potřeba nalézt efektivní způsob k podpoře domácího ilegálního odbojového hnutí a posílení rádiového spojení s Londýnem. Původně byl československý výsadekový program zamýšlen jako vhodný způsob dopravy sabotážního materiálu a vycvičených radiotelegrafistů, kteří se měli po seskoku dát k dispozici domácímu odboji, ale v průběhu roku 1941 vykrytalizoval nový záměr: parašutisté sami měli vytvářet vlastní zpravodajské sítě a provádět sabotážní útoky proti vybraným cílům.⁴⁰ Protože veškerý kontakt s okupovanou vlastí – kurýrní a rádiový – měl v kompetenci II. zpravodajský odbor exilového Ministerstva národní obrany v Londýně s plukovníkem generálního štábu Františkem Moravcem, vycházela iniciativa vysílání parašutistů právě odtud a celý program zde byl soustředěn až do konce války. V květnu 1941 začal řízený nábor dobrovolníků z řad Československé smíšené brigády, jenž měl vytipovat vhodn vojáky schopných k nasazení v týlu nepřítele, ať už v protektorátu, nebo v jiné okupované zemi.

V létě 1941 vznikla Zvláštní skupina D – organizační jednotka, která ve spolupráci s britským Výborem pro zvláštní operace (Special Operations Executive, SOE) a britskou zpravodajskou službou (Secret Intelligence Service, SIS) prováděla výběr, výcvik a celkovou přípravu československých parašutistů. První dobrovolníci nastupovali do utajovaných výcvikových kurzů v oblasti severozápadního Skotska od poloviny roku 1941. První vlna výsadek vyslaných ze západu v operačním období duben 1941 až duben 1942 čítala 27 parašutistů ve 12 zvláštních operacích. Tyto zvláštní operace lze rozdělit dle jejich převažujícího úkolu, které měly plnit na území okupované vlasti do pěti skupin - teroristické (Anthropoid, Tin), zpravodajské (Silver A, Zinc), diverzně-sabotážní (Out Distance, Bioscop, Bivouac, Intransitive), spojovací (Percentage, Silver B, Steel) a kurýrní (Benjamin).

V noci ze 16. na 17. dubna 1941 seskočila v důsledku navigační chyby jednočlenná zvláštní operace Benjamin⁴¹ u Landecku v Tyrolsku. Původně měla být vysazena u

⁴⁰ Jan BŘEČKA, Orel létá sám... K životním osudům břeclavského rodáka Františka Pavelky, in: Jižní Morava, roč. 49, 2013, sv. 52, s. 233

⁴¹ Blíže: Jan BŘEČKA, Kroměřížský rodák Otmar Riedl – první československý „nebeský posel“ 2. světové války, in: Kroměřížsko v kotextu II. světové války, Sborník příspěvků mezinárodní odborné konference,

Křečhoře nedaleko Kolína, na tomto místě skokana očekávali příslušníci domácí odbojové organizace. Členem zvláštní operace Benjamin byl rotný Otmar Riedl, jehož úkolem bylo předat krystaly domácímu odboji. Riedl byl zadržen při přechodu do protektorátu německými celníky. U výslechu uvedl, že se vrací z Jugoslávie, kde pracoval u firmy Baťa. Otmar Riedl skutečnost před odchodem do zahraničí u firmy Baťa působil. Po třech měsících po propuštění se pokusil na smluveném místě ve Vinohradské spořitelně v Praze navázat spojení s domácí odbojovou organizací.

V noci ze 3. na 4. října 1941 seskočila v důsledku navigační chyby jednočlenná zvláštní operace Percentage u Koudelova nedaleko Čáslavi asi pouhých 30 kilometrů západně od původně plánovaného místa seskoku Hradiště u Nasavrku, na kterém skokana číslo dva očekávali příslušníci nasavrcké a chrudimské skupiny domácí odbojové organizace Petiční výbor věrni zůstaneme. Členem zvláštní operace Percentage byl svobodník aspirant František Pavelka, jehož úkoly byly předat domácímu odboji vysílačku a vzkaz ministra národní obrany exilové vlády v Londýně divizního generála Jana Sergěje Ingra. V důsledku napojení na domácí odbojovou organizaci, která byla dekonspirována a připravovalo se rozsáhlé zatýkání jejich předních představitelů v Praze i ve východních Čechách byl Pavelka zatčen deseti příslušníky tajné státní policie 25. 10. 1941. Po tvrdých výsleších byl odsouzen 15. srpna 1942 Lidovým soudním dvorem v Berlíně k trestu smrti. V pondělí 11. ledna 1943 byl rozsudek nad svobodníkem aspirantem Františkem Pavelkou vykonán ve věznici Berlín – Plötzensee.

Dvoumotorové bombardéry Whitley byly nahrazeny čtyřmotorovými bombardéry Handley Page Halifax. Zlepšily se tím sice letové možnosti, pohodlí parašutistů, ale SOE tím pádem začíná z nedostatku letounů přepravovat v jednom operačním letu více, což narušuje zásady konspirace i jejich bezpečnost a celkově zvyšuje možnost ztrát. Zpravodajský odbor tuto slabinu registruje, protestuje proti ní a žádá dodržování původně stanovených zásad. Je však závislý na SOE a ta je ve své činnosti k podobné praxi nucena nedostatkem vhodných strojů, který jedině za tuto cenu dovoluje uspokojovat minimální program zvláštních operací v Evropě. Stejným způsobem přepravuje parašutisty i na jiná místa v Evropě, a není to tedy projev nějakého povrchního či lhotejného přístupu vůči Čechoslovákům.⁴²

Kroměříž 2015, s. 61 -71, Jiří ŠOLC, Podpalte Československo!: operace Benjamin, nakladatelství Merkur, Praha 1991, ISBN 80-7032-373-6

⁴² Jiří ŠOLC, Bylo málo mužů:Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války, nakladatelství Merkur, Praha 1991, ISBN80-7032-624-7, s. 69

V noci z 28. na 29. prosince 1941 seskočili na území protektorátu Čechy a Morava tři zvláštní operace Anthropoid⁴³, Silver A⁴⁴ a Silver B⁴⁵. Dvoučlenný Anthropoid namísto plánovaného místa seskoku u Ejpovic nedaleko Plzně dopadl u obce Nehvizdy asi patnáct kilometrů východně od Prahy. Členy zvláštní operace Anthropoid byli rtm. Josef Gabčík a rtm. Jan Kubiš a úkolem bylo provést atentát na zastupujícího říšského protektora a generála policie SS-Obergruppenführera Reinharda Heydricha. Svůj úkol s pomocí celé řady spolupracovníků z řad domácích odbojových organizací splnili. Na Heydrichův vůz provedli útok ve středu 27. května 1942. Krátce po atentátu byl vyhlášen civilní výjimečný stav. SS-Obergruppenführer Reinhard Heydrich svým zraněním podlehl 4. června 1942 v nemocnici Bulovka. Reakcí Němců na provedení útoku na jednoho z předních představitelů nacistického bezpečnostního aparátu byla vlna zatýkání protektorátních občanů a provádění exekucí v místech bývalých vojenských střelnic v protektorátu Čechy a Morava Praha-Kobylisy, Spálený les v Lubech u Klatov, Tábor, Larischova vila či Zámeček u Pardubic, Krnčí u Kladna, Plzeň - Lobzy, Kounicovy koleje v Brně. Vyvrcholením zoufalství špiček nacistického bezpečnostního aparátu na svoji bezmocnost v dopadení jim dosud neznámým útočníků bylo vyhlazení obce Lidice u Kladna ve středu 10. června 1942, kdy bylo rozhodnuto dospělé muže na místě zastřelit, ženy poslat do koncentračních táborů a děti poslat na náležité vychování. Skutečnost byla zcela odlišná v Lidicích byli střeleni již patnáctiletí chlapci. Ženy poslány do koncentračního tábora na dožití a děti byli zavražděni ve vyhlazovacím táboře v Chelmnu. Příbuzné Horáka a Stříbrné, muže z noční směny a dva chlapce starší 15. let zastřelili 16. června 1942 na vojenské střelnici Praha-Kobylisy. Jan Kubiš i Josef Gabčík ve čtvrtek 18. června padli s německou přesilou v chrámu svatých Cyrila a Metoděje. 294 osob, kteří byli příbuzní či spolupracovníci především zvláštní operace Anthropoid, bylo zavražděno ve dnech 24. 10. 1942, 26. 1. 1943 a 3. 2. 1944 v koncentračním táboře Mauthausen. Tříčlenná zvláštní operace Silver A, jež tvořili npor. Alfréd Bartoš, rtm. Josef Valčík a des. Jiří Potůček, přistála u obce Senice východně od Poděbrad. Úkoly operace byly navázat a udržovat rádiové spojení s vojenskou rádiovou ústřednou v Londýně, vytvořit centrum pro přijetí

---

⁴³ Blíže: Pavel KMOCH, Operace Anthropoid: Epilog: atentát na Reinharda Heydricha ve světle dobových, nakladatelství Academia, Praha 2018, ISBN 978-80-200-2869-3, či Eduard STEHLÍK, Nezastaví mne ani to nejhorší ..., nakladatelství Tváře, Žďár nad Sázavou 2017, ISBN 978-80-88041-14-6

⁴⁴ Blíže: Zdeněk JELÍNEK, Operace Silver A, 2. rozšířené a editované vydání, nakladatelství Sciptorium, Praha 2010, ISBN 978-80-87271-28-5

⁴⁵ Blíže: Jan BŘEČKA, Silver B neodpovídá: historie čs. paraskupiny z Velké Británie v letech 2. světové války, vydal Spolek přátel československého opevnění, Brno 2004, ISBN 80-86463-19-2

jiných zvláštních operací a vyhledat škpt. Václava Morávka a udržovat s ním spojení. Všichni tři parašutisté se však sešli až o několik dní později v Pardubicích, kde také vytvořili své centrum. Radiotelegrafista Potůček navázal spojení s vojenskou rádiovou ústřednou v Londýně 15. ledna 1942 a spojení udržoval asi 6 měsíců. Veliteli operace se podařilo navázat kontakty s několika představiteli domácích odbojových organizací. Krátce před zatčením 20. března 1942 škpt. Václava Morávka se sešel i s ním. Bartoš vytvořil záchytný pro ostatní parašutisty přicházející do protektorátu Čechy a Morava u knihaře Jana Vojtíška v Lázní Bělohrad. Josef Valčík se po svém odhalení musel skrývat na Moravě a poté odešel do Prahy. Dne 25. dubna 1942 spolu s jinými parašutisty (Janem Kubišem, Adolfem Opálkou a Karlem Čurdou) účastnil signalizace pro bombardování Škodových závodů v Plzni. Po tomto nepříliš úspěšném náletu setrval v Praze a stal spojkou mezi svým velitelem Bartošem a ostatními parašutisty působícími v Praze. Po atentátu na Reinharda Heydricha se ukryl s ostatními „pražskými“ parašutisty v pravoslavném chrámu svatých Cyrila a Metoděje v Praze, kde všichni svedli svůj poslední boj proti přesile německých bezpečnostních složek ve čtvrtek 18. června 1942. Alfréd Bartoš vytvořil z města Pardubic, které velmi dobře znal centrum odboje proti Němcům. Byt manželů Václava a Hany Krupkových se stal záchytnou adresou pro parašutisty přicházející od Jana Vojtíška z Lázní Bělohrad. V období civilního výjimečného stavu Bartoš i manželé Krupkovi odešli na krátký čas z Pardubic. Manželé Krupkovi byli 16. června 1942 zatčeni v hotelu Pejskar v Polici nad Metují. Dne 21. června 1942 Jiří Potůček odeslal na vojenskou rádiovou ústřednu v Londýně nejvíce depeší obsahující informace různé povahy a stal se tak vůbec nejúspěšnějším radiotelegrafistou vyslaným ze západu. Své depeše posílal z několika různých míst východních Čech. Dvoučlennou zvláštní operaci Silver B tvořili rotný Jana Zemka a četaře Vladimíra Škachy. Jejím úkolem bylo předat vysílací radiostanici představitelům domácího odboje. Navigační chybou seskočili u obce Kasaličky nedaleko Přelouče, původní místo seskoku bylo u Ždíce nad Doubravou. Vysílací radiostanice se však při dopadu poškodila a ani na záchytných adresách nebyly úspěšné. Rozhodli se proto odejít k sestře Jana Zemka do Brna a neúspěšně se pokoušeli navázat spojení s odbojem. Vystřídali různé úkryty na jižní Moravě, především v okolí Brna. Tajná státní policie se dostala na jejich stopu v září 1942. Úspěšně se Vladimíru Škachovi podařilo uniknout z přestřelky 22. prosince 1942. Dopaden byl Škacha tajnou státní policií v posledním roce války při přestřelce 3. ledna 1945 v Moravské Ostravě. Byl transportován do koncentračního tábora Flossenbürg, kde se dočkal osvobození americkou

armádou 23. dubna 1945. Jan Zemek se na sklonku války připojil k partyzánům v buchlovských lesích.

V noci z 27. na 28. března 1942 seskočili dvě zvláštní operace Out Distance⁴⁶ a Zinc.⁴⁷ Tříčlenný Out Distance, jehož členy byli nadporučík Adolf Opálka, rotný Karel Čurda a desátník Ivan Kolařík, dopadl u obce Ořechov nedaleko Telče. Úkoly zvláštní operace Out Distance byly sabotáž plynárny v Praze-Michli, předat náhradní vysílačku Mark III. veliteli Silveru A Alfrédu Bartošovi. Členové skupiny se rozdělili a odešli ke svým příbuzným. Ivan Kolařík při seskoku ztratil osobní doklady s fotografií své snoubenky. Doklady byly nalezeny a předány tajné státní policii. Kolařík byl identifikován a bylo po něm vyhlášeno pátrání. Kolaříkovi příbuzní, snoubenka i její rodina byli zatčeni a během druhého stanného práva v Kounicových kolejích v Brně zastřeleni. Ivan Kolařík se rozhodl před zatčením 1. dubna 1942 požit jed. Adolf Opálka i Karel Čurda se krátce ukrývali u svých příbuzných. Poté se přes záchytné adresy u knihaře Jana Vojtíška v Lázní Bělohrad a manželů Krupkových v Pernerově ulici v Pardubicích postupně v dubnu 1942 dostali do Plzně. V Plzni na ně čekali Josef Valčík a Jan Kubiš a všichni se připravili na nálet Škodových závodů, který proběhl v noci na 25. dubna 1942, známý jako operace Cannonburry (pohřbený kanon). Po náletu se ukrývali v Praze, kde se připravovali na svůj úkol – sabotáž plynárny v Praze - Michli. Ve středu 27. května 1942 tj. v den atentátu na Heydricha požádal Čurda svého velitele Opálku o krátkou dovolenou, aby mohl navštívit své příbuzné v Kolíně. Ještě týž den se vrátil a prožil policejní razii u svých přechovatelů - rodiny Bautzovy. Následující den odjel ke své matce do Nové Hlíny u Třeboně. Také Adolf Opálka prožil policejní razii u své přechovatelky Terezie Kasperové. Poté se Opálka ukrýval v chrámu svatých Cyrila a Metoděje v Resselově ulici. Čurda se pravděpodobně pod nátlakem matky rozhodl napsat udavačský dopis na četnickou stanici v Benešově, ve kterém uvedl jména atentátníků Gabčíka a Kubiše. Po vyhlášení amnestie Heinzem Pannwitzem se Karel Čurda rozhodl 16. června 1942 odjet do Prahy. Nejprve se přišel poradit ke svému přechovateli Josefu Svatošovi do Melantrichovi ulice, aby se nakonec rozhodl přihlásit se v sídle Hlavní úřadovny tajné státní policie Praha Petschkově

⁴⁶ Blíže: Zdeněk JELÍNEK, Operace Out Distance , in: Pražský sborník historický , roč. 21, 1988, s. 16 – 48, Jiří PLACHÝ, Osudné selhání české zpravodajské služby?, in: Historie a vojenství, roč. 62, č. 4, s. 60 -70

⁴⁷ Blíže: Václav KRŮTA, Mimořádné osudy zvláštního vězně – parašutisty Viliama Gerika, in:, roč. 62, č.4 Tereziánské listy č. 27, 1999, s. 47 – 71, Zdeněk JELÍNEK, Čeští parašutisté ze Západu věznění v Terezíně, in: Tereziánské listy, č. 23, 1995, s. 71 – 92, Lubor NEDBAL, Voják, vlastenec a národní hrdina štábní kapitán pěchoty Oldřich Pechal, vydala obec Vřesovice, Vřesovice 2007, Zdeněk JELÍNEK, Čeští parašutisté ze Západu věznění v Terezíně – Viliam Gerik II., in: Tereziánské listy, č. 24, 1996, s. 19 – 26

paláci tajné státní policii. Při prvním výslechu se pokusil požit jed, tomu však bylo zabráněno. Ve výslechu prozradil většinu svých pomocníků na území protektorátu Čechy a Morava, kteří mu poskytli pomoc z Prahy, Plzně, Pardubic a v Lázní Bělohrad. Následovala rozsáhlá razie tajné státní policie. Výpovědi zatčených pravděpodobně Hany Krupkové z Pardubic a Vlastimila Moravce z Prahy se tajná státní policie dostala na stopu sedmi parašutistů ukrývajících se v pravoslavném chrámu svatých Cyrila a Metoděje. Následně bylo 700 příslušníky SS a tajné státní policie kostel obklíčen. Ve čtvrtek 18. června 1942 ve 4 hodiny 15 minut začal poslední boj pro sedm československých parašutistů s přesilou. Tříčlennou zvláštní operaci Zinc tvořili nadporučík Oldřich Pechal, rotný Arnošt Mikš a svobodníkem radistou Viliamem Gerikem. Jejich úkolem udržovat zpravodajské spojení s vysílací radiostanicí Lída na Moravě. Navigační chybou neseskočili na území protektorátu Čechy a Morava, ale u obce Gbely na Slovensku. Po seskoku se rozdělili na dvě skupiny a pokusili se přejít moravsko-slovenské hranice. Gerik a Mikš hranici úspěšně přešli a dorazili do Brna, poté se rozešli. Pechal takové štěstí na hranici neměl, dostal se do přestřelky se dvěma celníky. Oba sice zastřelil, ale ztratil svoji falešnou občanskou legitimaci. Pechal však byl velmi rychle a snadno identifikován. Kontaktoval své příbuzné na Moravě Mikš úspěšně kontaktoval své bratry Františka – četníka v Táboře a Antonína – úředníka v Praze. Následně odešel do Prahy a navázal spojení s ostatními parašutisty v Praze. Dne 30. dubna 1942 se pokusil s odbojářem Josefem Kusým z Bělče vyzvednout materiál u dvora Požáry v křivoklátských lesích, který byl již nalezen místními zemědělskými pracovníky. Nález byl nahlášen na četnické stanici Křivoklát. Mikš se dostal do přestřelky se dvěma četníky hlídající místo nálezu. Strážmistra Ometáka zastřelil a praporčíka Komínka zranil. Mikš byl sám postřelen a před zatčením si vzal život. Gerik se pokusil kontaktovat v Praze rodinu svého kamaráda v Anglii, ale nebyl úspěšný. Nevěděl, jak by měl postupovat, proto se rozhodl přihlásit se 4. dubna 1942 na policejním ředitelství v Praze. Domníval se, že jako Slovák bude vydán úřadům na Slovensku. Stal se aktivním spolupracovníkem tajné státní policie, které poskytl řadu důležitých informací. Pravděpodobně si uvědomil rozsah informací, které poskytl tajné státní policii. Pokusil se ze spárů gestapa vymanit. Jeho úmysl byl prozrazen tajné státní policii. Gerik byl 6. dubna 1943 zatčen a odeslán do vazební věznice Praha-Pankrác, poté do Malé pevnosti Terezín a nakonec do koncentračního tábora Dachau. V koncentračním táboře Dachau se dočkal osvobození americkou armádou. V květnu 1945 se sám přihlásil na ministerstvu národní obrany v Praze, byl zatčen a uvězněn. Dne 29. dubna 1947 byl odsouzen Mimořádným lidovým soudem k trestu smrti a popraven.

V noci z 27. na 28. dubna 1942 seskočili tři zvláštní operace Bioscop⁴⁸, Bivouac⁴⁹ a Steel⁵⁰ u dvora Požáry v křivoklátských lesích. Jednočlennou zvláštní operaci Steel tvořil svobodník Oldřich Dvořák, jehož úkolem bylo předat domácímu odboji novou vysílačku za dosluhující. Dvořák vysílačku zakopal na místě a to se stalo osudné pro další průběh operace. Ráno vysílačku vykopali zemědělstí pracovníci místního sedláka. Ti pak svůj nález předali na četnickou stanici Křivoklát. Místo seskoku bylo od té chvíle střeženo dvěma protektorátními četníky strážmistrem Františkem Ometákem a praporčíkem Václavem Komínkem. Oldřich Dvořák mezitím odjel na záchytnou adresu do Lázní Bělohrad ke knihaři Janu Vojtíškovu a následně do bytu manželů Krupkových k Alfrédu Bartošovi. Měl za úkol se vrátit na místo seskoku a vyzvednout vysílačku. Dvořák se o to pokusil se svým strýcem Balým, ale nebyl první. Již 30. dubna 1942 se o vyzvednutí pokusil jiný parašutista Arnošt Mikš se svým kamarádem Josefem Kusým z Bělče u Berouna. Došlo k menší přestřelce, při které byl strážmistr František Ometák zastřelen, praporčík Václav Komínek zraněn, parašutista Arnošt Mikš byl postřelen a střelil se před zatčením do spánku a Josef Kusý stihl utéci. Po několika dnech byl i Kusý dopaden, odsouzen k trestu smrti a 31. května 1942 zastřelen i se dvěma mladšími bratry Arnošta Mikše během druhého stanného práva na vojenské střelnici v Praze - Kobylisy. Radiotelegrafista Oldřich Dvořák byl přidělen Alfrédem Bartošem domácí odbojové organizaci ÚVOD a pohyboval se mezi Prahou a Plzní. Po likvidaci zvláštní operace Silver A se Oldřich Dvořák rozhodl odejít ke své sestře na Slovensko. V obci Radošovce u Skalice vyřídil pozdrav místního notáře od jeho syna v Anglie. Notář však návštěvu oznámil na místní četnické stanici a po zátahu byl 9. července 1942 Oldřich Dvořák střelen zezadu místním polním hlídačem. Tříčlennou zvláštní operaci Bioscop tvořili rtn. Bohuslav Kouba, čet. Jan Hrubý a čet. asp. Josef Bublík, jejím úkolem byla sabotážní činnost v továrním komplexu Zbrojovka ve Vsetíně a na vybraných železničních tratích na Moravě. Členové skupiny na místě seskoku, kde se sešli všichni parašutisté tří zvláštních operací Bioscop, Bivouac a Steel, zakopali svůj materiál. Ten byl však nalezen při orbě

---

⁴⁸ Blíže: Jiří DEML, Jan Hrubý: život, doba a kamarádi jednoho z mužů z 18. června 1942, vydalo Město Kunovice, Kunovice 2016, ISBN 978-80-260-9889-8, Václav KRŮTA, Život a smrt parašutisty Bohuslava Kouby z britského roje Bioscop, in: Středočeský sborník historický, č. 22 – 23, 1996 – 1997, s. 163 – 178

⁴⁹ Blíže: Vojtěch ŠUSTEK, Zatčení člena paraskupiny Bivouac Jindřicha Čoupka ve světle nových zjištění, in: Jižní Morava, roč. 47, 2011, sv. 5, s. 129 – 166, či Zdeněk JELÍNEK, Čeští parašutisté ze Západu vězněni v Terezíně, in: Tereziánské listy, č. 21, 1993, s. 25 – 37

⁵⁰ Blíže: Václav KRŮTA, K výsadku Bioscop, Bivouac, a Steel u Křivokláta v roce 1942, in: Středočeský sborník historický, č. 20, 1994, s. 61 - 72

místními zemědělci. Nález byl nahlášen na četnickou stanici Křivoklát, která místo seskoku střežila dvěma četníky. Členové výsadku odešli na svoji záchytnou adresu k rodině svého kolegy – parašutisty rtn. Karla Svobody. Zde se rozdělili na dvě skupiny. Kouba odešel do Prahy, kde navázal kontakt s Adolfem Opálkou, aby se dohodli o převzetí zakopaného materiálu v křivoklátských lesích. Po neúspěšném pokusu o vyzvednutí Arnošta Mikše, se rozhodl Kouba odejít do Kutné Hory. Dne 3. května 1942 se od místních četníků dozvěděl, že jej tu již hledala tajná státní policie s bývalým parašutistou Viliamem Gerikem. Kouba se rozhodl ukončit svůj život požitím jedu. Mezitím Bublík a Hrubý odešli na záchytné adresy na Moravě. Osoba na této adresa byla již ve vězení, proto se rozhodli vrátit se do Prahy. Po atentátu na Reinharda Heydricha se uchýlili do pravoslavného chrámu svatých Cyrila a Metoděje, kde ve čtvrtek 18. června 1942 padli po boji s přesilou německých bezpečnostních složek. Četař aspirant Josef Bublík se bránil na kúru a zemřel na následky svých zranění. Četař Jan Hrubý ukončil svůj život ranou z pistole. Tříčlennou zvláštní operaci Bivouac tvořili rotný František Pospíšil, rotný Jindřich Čoupek a svobodník aspirant Libor Zapletal. Úkolem skupiny byla sabotážní činnost v továrnách a na vybraných železničních tratích na Moravě. Stejně jako ostatní dvě skupiny (Bioscop, Steel) na místě zakopali svůj materiál, který byl druhý den ráno při orbě vykopán. Nález byl nahlášen na četnickou stanici Křivoklát a místo bylo střeženo dvěma četníky. Všichni členové odešli na záchytné adrese na Moravu. Zde byli odmítnuti, proto se rozhodli uchýlit k příbuzným Jindřicha Čoupka v Brně. Zapletal a Pospíšil se rozhodli kontaktovat známého Pospíšila Jana Chvátala ze Zlína. Ten vše udal na tajnou státní policii. Dne 2. května 1942 byl ve Zlíně při přestřelce Zapletal zatčen a Pospíšilovi se podařilo uniknout. Zapletal naoko přistoupil se spoluprací s tajnou státní policií avšak nijak aktivně. Spojil se se svojí rodinou, která mu pomohla a Zapletal se rozhodl odejít do Švýcarska. Při přechodu protektorátních hranic byl zatčen a odvezen do vazebních věznic v Praze, v Brně. V Brně byl jedním příslušníkem tajné státní policie poznán a vězněn v Kounicových kolejích v Brně. V říjnu 1943 byl odsouzen k trestu smrti a odvezen do koncentračního tábora Mauthausen, kde byl 27. září 1944 oběšen. Františku Pospíšilovi se podařilo utéci a krátký čas se ukrýval na Telčsku a Táborsku. Pokusil se odejít do Švýcarska, což se mu však nepodařilo. Ukrýval se proto na Moravě – v Brně u rodiny Adamcovy. Dne 10. února 1943 byl kontaktován bývalým parašutistou a nyníjším aktivním spolupracovníkem tajné státní policie Karlem Čurdou a příslušníkem pražské úřadovny tajné státní policie Jaroslavem Nachtmanem, kteří Pospíšila vylákali do Prahy, kde byl 12. února 1943 František Pospíšil zatčen tajnou státní policií. Ve vazbě odmítl

spolupráci s tajnou státní policií, proto byl odeslán do Malé pevnosti Terezín. Dne 28. října 1944 byl v Malé pevnosti Terezín František Pospíšil bez soudu zastřelen. Mezitím bylo zavražděno několik pomocníků 19. dubna 1944. Jindřich Čoupek se ukrýval u svých příbuzných v Brně, kde byl dne 3. května 1942 zatčen tajnou státní policií. Čoupek byl vězněn v budově právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a v Kounicových kolejích v Brně. Následně byl transportován do koncentračního tábora Mauthausen, kde byl bez soudu 22. září 1942 oběšen.

V noci z 29. na 30. dubna 1942 seskočili v rámci první vlny výsadek poslední dvě zvláštní operace Intransitive⁵¹ a Tin⁵² u padrt'ských rybníků nedaleko Rožmitálu pod Třemšínem. Dvoučlennou zvláštní operaci Tin tvořili rotný Ludvík Cupal a rotný Jaroslav Švarc. Jejich úkolem bylo provést atentát na ministra školství a národní propagandy Emanuela Moravce. Tříčlennou zvláštní operaci Intransitive tvořili nadporučík Václav Kindl, četař Bohuslav Grabovský a desátník Vojtěch Lukašík, jejich úkolem byla sabotážní činnost na rafinérii minerálních olejů v Kolíně a jiné další destrukční úkoly. Ač obě zvláštní operace seskočili blízko sebe, došlo k promíchání skupin a v původně plánovaných členech se již nešli. Jaroslav Švarc se při dopadu zranil, podařilo se mu dostat se na záchytné adresy do Plzně a následně do Prahy. V Praze se ukrýval na různých místech. Dne 18. června 1942 byl jedním ze sedmi parašutistů, který padl po boji v pravoslavném chrámu svatých Cyrila a Metoděje. Ludvík Cupal se také při dopadu těžce zranil, ale po seskoku se sešel s Vojtěchem Lukašíkem. Spolu odešli na Moravu a ukrývali se na Slovácku. Po vyléčení Cupalova zranění se pokusili o sabotážní akce na železnicích. Byli však na základě udání vyhledáni v lednu 1943 tajnou státní policií. Oba se rozhodli před zatčením raději ukončit svůj život ranou z pistole – Lukašík 8. ledna 1943 v Jankovicích a Cupal o týden později 15. ledna 1943 ve Velehradě. Bohuslav Grabovský se sešel po seskoku se svým velitelem Václavem Kindlem na záchytné adresy u rodin budoucích parašutistů Krzáka a Hrubce v Bernarticích u Tábora. Poté se ukrývali ve východních Čechách a byli zatčeni v březnu 1943 v Pardubicích. Oba byli získáni pro spolupráci s tajnou státní policií. Grabovský nebyl spolehlivý a snažil se ze spárů gestapa odejít, byl však tajnou státní policií zatčen. Byl vězněn ve věznici Praha-Pankrác. Poté byl

---

⁵¹ Blíže: Max TRUPAR, Bohuslav Grabovský, vydala Historickodokumentační komise okresního výboru Českého svazu protifašistických bojovníků, Opava 1987, či Zdeněk JELÍNEK, Čeští parašutisté ze Západu věznění v Terezíně - Bohuslav Grabovský, in: Terezínské listy, č. 22, 1994, s. 54 – 83

⁵² Blíže: Zdeněk JELÍNEK, Operace Intransitive a Tin, in: Muzeum a současnost, Středočeské muzeum Roztoky u Prahy 1984, s. 5 – 71

transportován do Malé pevnosti Terezín a bez soudu byl zastřelen 28. října 1944. Kindl se stal aktivním spolupracovníkem tajné státní policie. Byl nasazen na budoucí parašutisty, kteří byli vysláni na území okupované vlasti ve třetí vlně výsadek v operačním období 1944/1945. 20. května 1944 byl tajnou státní policií v Nasavrkách nasazen na skupinu Calcium. Při této akci byl příslušníkem tajné státní zastřelen.

Z 27 parašutistů v rámci první vlny vyslané na území protektorátu Čechy a Morava v operačním období 1941/1942 jich 22 zemřelo během druhé světové války, což je 81,5 %. Jeden (Václav Kindl, Intransitive) byl aktivním spolupracovníkem tajné státní policie a byl omylem zastřelen v Nasavrkách při akci na dopadení parašutistů ze skupiny Calcium ze třetí vlny výsadek na území protektorátu Čechy a Morava. Šest parašutistů bylo odsouzeno k trestu smrti a rozsudek nad nimi byl vykonán v nacistických věznicích či koncentračních táborech – František Pavelka (Percentage) byl sťat gilotinou ve věznici Berlín-Plötzensee, František Pospíšil (Bivouac) a Bohuslav Grabovský (Intransitive) byli zastřeleni v Malé pevnosti Terezín, Oldřich Pechal (Zinc), Jindřich Čoupek a Libor Zapletal (oba Bivouacc) byli oběšeni v koncentračním táboře Mauthausen. Sedm parašutistů padlo v boji v pravoslavném chrámu svatých Cyrila a Metoděje v Resslově ulici – Jan Kubiš (Anthropoid) a Josef Bublík (Bioscop) podlehl svým těžkým zraněním cestou v nemocnici či cestou do nemocnice, zbylých pět se postřelilo poslední ranou ze své zbraně – Adolf Opálka (Out Distance) a Jaroslav Švarc (Tin) navíc požili jed, Josef Gabčík (Anthropoid), Jan Hrubý (Bisocop) a Josef Valčík (Silver A). Dva parašutisté byli na útěku zastřeleni protektorátním příslušníkem české národnosti Jiří Potůček (Silver A) a Oldřich Dvořák (Steel). Dva parašutisté požili před zatčením jed Ivan Kolařík (Out Distance) a Bohuslav Kouba (Bioscop), tři parašutisté se před zatčením zastřelili Arnošt Mikš (Zinc), Ludvík Cupal (Tin) a Vojtěch Lukašík (Intransitive) a jeden parašutista Alfréd Bartoš (Silver A) podlehl následkům postřelení v pardubické nemocnici.

Pět parašutistů vysazených na území okupované vlasti v první vlně výsadek v operačním období duben 1941 až duben 1942 se dočkalo konce druhé světové války. Dva přečkali útrapy věznění v nacistických koncentračních táborech – Vladimír Škacha (Silver B) v KT Flossenbürg a Viliam Gerik (Zinc) v KT Dachau. Gerik však po jistou dobu aktivně spolupracoval s tajnou státní policií. Tři parašutisté se konce druhé světové války dočkali na „svobodě“. Karel Čurda se stal od 16. června 1942 aktivní spolupracovníkem tajné státní policie s jehož pomocí se dostala na stopu hned několika parašutistů. Jan Zemek (Silver B) přečkal válečné útrapy v ilegalitě. Otmar Riedl se dočkal konce druhé světové války jako pracovník firmy Baťa. Viliam Gerik a Karel Čurda byli odsouzeni 29.

dubna 1947 za svoji aktivní spolupráci s tajnou státní policií Mimořádným lidovým soudem v Praze k trestu smrti oběšením. Rozsudky nad odsouzenými byli vykonány byl týž den na dvoře věznice Praha-Pankrác.

4. Skokan číslo dva

4.1. *Petiční výbor věrni zůstaneme - nasavrcká a chrudimská skupina*

V noci z 29. na 30. září 1938 byla čtyřmi evropskými mocnostmi Velkou Británií, Francií, Itálií a Německem uzavřena v Mnichově tzv. Mnichovská dohoda. Tato úmluva byla jedním z dalších ústupků reprezentantů západních mocností Édouarda Daladiera a Nevilla Chamberlaina. Československu bylo nařízeno odstoupit pohraniční území nacistickému Německu od 1. října 1938 do 10. října 1938. Své územní požadavky vyjádřili také zástupci Polska a Maďarska. Polsku bylo odstoupeno části území Těšínska, části Oravy, Spiše, Kysuc a Šariš. Dne 2. listopadu se konala arbitrážní jednání ve Vídni o československo-maďarské hranici. Československo bylo nařízeno na základě Vídeňské arbitráže Maďarsku odstoupit část území jižního a východního Slovenska a jihozápadní část Podkarpatské Rusi. Tyto mezinárodní úmluvy způsobily Československo hospodářsky, politicky a vojensky značně oslabené. Již 4. října 1938 rezignovala vláda divizního generála Jana Syrového, kterého ve funkci ministerského předsedy nahradil Rudolf Beran. Na funkci prezidenta Československé republiky rezignoval Edvard Beneš a odjel do zahraničí. Novým prezidentem byl 30. listopadu 1938 zvolen bývalý prezident Nejvyššího správního soudu JUDr. Emil Hácha. Již 6. října 1938 byl zvolen ministrem pro Slovensku Josef Tiso, který se následující den stal předsedou autonomní Slovenské vlády. Autonomní vláda vznikla také v Podkarpatské Rusi. V politickém systému druhé republiky byly utvořeny dvě politické strany Strana národní jednoty a Národní strana práce. Strana národní jednoty pod vedením agrárníků sdružovala občanské strany a část národních socialistů. Národní strana práce působila jako legální opozice složená ze socialistických stran a levého křídla národních socialistů. Komunistická strana byla rozpuštěna. V prosinci 1938 byl vydán tzv. zmocňovací zákon, který zmocňoval vládu, aby vládla bez parlamentu. Dne 14. března 1939 byl pozván prezident JUDr. Emil Hácha do Berlína na jednání s předními představiteli Třetí říše. Prezidentu Háchovi bylo mu oznámeno, že německá armáda je připravena napadnout zbytek Československa. To se 15. března 1939 skutečně stalo, někteří vojáci přišli již předchozího dne. Dne 16. března 1939 byl výnosem Adolfa Hitlera zřízen protektorát Čechy a Morava. Ihned po ustavení protektorátu Čechy a Morava se začaly formovat demokratické domácí odbojové organizace - Obrana národa (ON), Politické ústředí (PÚ), Petiční výbor věrni zůstaneme (PVVZ) či Obec sokolská v odboji

(OSVO). Komunistický odboj zintenzivnil svoji činnost až po napadení SSSR nacistickým Německem 22. června 1941. Na počátku roku 1940 jako svůj ústřední orgán vytvořili Ústřední vedení odboje domácího (ÚVOD), příslušníci tří demokratických domácích odbojových organizací -ON, PVVZ a PÚ.

Nasavrcká skupina odbojové organizace Petiční výbor věrní zůstaneme byla založena v dubnu 1939 nasavrckým poštmistrem Václavem Doležalem.⁵³ Instrukce pro její založení obdržel Václav Doležal z pražského vedení a stal se jejím velitelem. Odbojová činnost skupiny byla různorodá. Jaké byly úkoly nasavrcké skupiny? Měla plnit úkoly organizační, vojenské, špionážní a podpůrné. Václav Doležal vyhledával v blízkém okolí své spolupracovníky. Velmi brzy se zorganizovaly místní skupiny v nedalekém okolí v Trhové Kamenici, v Chrudimi, ve Slatiňanech. Nejbližšími spolupracovníky Václava Doležala se stali v Nasavrkách architekt Zdeněk Šukal, telegrafní dozorce František Palán, profesor František Brožek, vrchní strážmistr Antonín Barborka a dozorce lomů František Kneř.⁵⁴

V Trhové Kamenici velel místní organizaci ředitel školy František Hudec. Mezi jeho blízké spolupracovníky patřili Josef Rohlík rolník v Rohozné, Jaroslav Novák rolník v Javorném, a František Halík pošt mistr v Trhové Kamenici. Prvý skutečný odbojový úkol dostala skupina Václava Doležala od Rudolfa Michálka v říjnu 1939. Měla získat větší množství trhavin. Václav Doležal tento úkol za pomoci Josefa Kneře správce lomů v Nasavrkách, architekta Zdeňka Šukala, studnařského mistra Antonína Palouse a správce lomů Jiřího Mrázka ze Švihova splnil. Trhaviny byly získávány jednak z okolních kamenolomů, jednak na odběrový list architekta Šukala a později, v květnu 1940 tím, že byly falšovány účty při hloubení studně pivovaru.

Spojovací úkoly obstarával také František Palán, telefonní dozorce z nasavrckého poštovního úřadu Josef Kneř, architekt Zdeněk Šukal, JUDr. Jaromír Paprstein a profesor František Brožek.

Nasavrcká skupina plnila pochopitelně i zpravodajské úkoly. Informace z četnických stanic podávali Antonín Barborka, František Novotný, některé zprávy o silniční dopravě poskytl Josef Čáp. Zdrojem informací byly i odposlouchávané telefonické

---

⁵³ fond Sběrka dokumentace oddělení pro vydávání osvědčení ministerstvem obrany podle zákona č. 255/1946 Sb., 128634 Šukal Zdeněk 22. 8. 1910 59171/69

⁵⁴ Jan KUKLÍK st., Odbojová organizace PVVZ ve východních a severovýchodních Čechách v letech 1939 – 1941, in: Acta Universitatis Carolinae- Philosophica et Historica I, Z pomocných věd historických V, Univerzita Karlova, Praha 1984, s.96 - 97

rozhovory. Závažnější informační zdroje se podařilo získat profesoru Františku Brožkovi, který se zabýval systematickým sledováním přesunů německých vojsk po železnici a získali k tomu spolupracovníky z řad studentů. Zprávy soustřeďoval Václav Doležal, který je předával Františku Buršovi nebo Rudolfu Michálkovi. Nasavrcká skupina domácí odbojové organizace PVVZ disponovala také vysílací radiostanicí, kterou byla ukryta v nasavrckém lomu Čeňka Hochmanna.⁵⁵

Dne 3. 10. 1941 obdržel Rudolf Michálek od Josefa Friedla zašifrovaný telegram, ve kterém bylo oznámeno, že místní skupiny odbojové organizace PVVZ byly určeny pro přijetí parašutisty z Velké Británie. Místo seskoku bylo vybráno jižně od obce Hradiště u Nasavrky v čase mezi půlnocí a třetí hodinou ranní. Během dne informoval Michálek o daném úkolu své spolupracovníky Chrudimi, aby byly na uvedený čas připraveni. K přijetí skokana byli vybráni odbojáři Rudolf Michálek, Václav Doležal, František Burša, Zdeněk Šukal, Jindřich Pernt, Rudolf Krejčík, Břetislav Švanda, Jan Buchar a Jaromír Paprstein. *„Přibližně kolem 20.30 hodin jeli jsme já, s Michálkem a Krejčíkem na našich bicyklech z Chrudimi směrem na Obořici. Poštovní úředníci Pernt a Švanda informovaní Michálkem měli nás očekávat na jedné křižovatce před Nasavrkami. Když jsme s Michálkem a Krejčíkem přijeli do Obořice k Michálkovu švagrovi, vyzvedli jsme v kůlně ukryté zbraně, municí, lampy, magnézium atd. Michálek vzal pistole, nabil je a předal nám každému po jedné.“*⁵⁶ Všichni účastníci přijetí parašutisty se setkali před Nasavrkami a společně odjeli na pole, kde mělo dojít k plánovanému shozu „skokana“. „Kromě pistole měl každý z nás ještě kapesní svítilnu. Jedna z těch svítilen byla přelepena červeným papírem.“ Na poli určeném pro plánované přijetí svobodníka aspiranta Františka Pavelky odbojáři vytvořili pomyslný trojúhelník, kde vedoucí skupiny Doležal a Michálek zapálili magnezium. Tři odbojáři byli určeni k jištění přístupových cest u Hradiště střežil cestu Švanda a ve směru Nasavrky hlídali silnici Buchar a Krejčík. Měli za úkol postarat se o to, aby se nikdo nepovoláný nepřiblížil do blízkosti místa seskoku. V případě potřeby měli použít zbraně. V 0.30 hodin obsadil každý své místo a čekal na přilet letounu. *„Kolem 1.45 hodin slyšeli jsme hukot motoru, který se ale stále vzdaloval. Teprve později byl hukot motoru trochu*

⁵⁵ Jan KUKLÍK st., Odbojová organizace PVVZ ve východních a severovýchodních Čechách v letech 1939 – 1941, in: Acta Universitatis Carolinae - Philosophica et Historica I, Z pomocných věd historických V, Univerzita Karlova, Praha 1984, s. 106

⁵⁶ fond Německé soudy v říši – číselné značení 141, sign. 141-34-19, Výslechový protokol sepsaný vrchním kriminálním asistentem Franzem Banachem a mimořádným kriminálním asistentem-tlumočnickem Aloisem Aschenbrennerem u Venkovní úřadovny státní policie Pardubice s Františkem Buršou ze dne 30. října 1941 v Pardubicích

hlasitější. Našimi kapesními svítilnami jsme dávali dohodnuté znamení, přičemž Michálek a Doležal zapálili magnézium. Hukot motoru ale stále slábnul a nakonec jsme už neslyšeli nic. Teprve kolem 2.45 hodin uslyšeli jsme z dálky exploze granátů vystřelených flakem. Protože se už nic nedělo, opustili jsme předpokládané místo seskoku, a každý jsme zase odjeli domů.“

4.2. Svobodník aspirant František Pavelka

4.2.1. Dětství a mládí

František Pavelka se narodil 29. listopadu 1920 v Břeclavi do rodiny telegrafního úředníka Antonína Pavelky a jeho manželky Julie rozené Hergouthové. Matka Julie byla původem Jihoslovanka.⁵⁷ Malý František vyrůstal se dvěma staršími sourozenci – bratrem Antonínem a sestrou Vojtěchou. Maminka Julie zůstala v domácnosti a mohla se plně věnovat svým dětem. Právě citové pouto vytvořené mezi maminkou a malým Františkem již v útlém dětství se projevilo později v dopise Františka rodině. Bratr Antonín pracoval na telegrafním úřadě v Brně. Sestra Vojtěška však byla od narození slepá, přesto byla velmi nadaná klavíristka. Po dovršení šestého roku věku začal František svá školní léta na obecné škole v Břeclavi.⁵⁸ František byl velmi nadaný a inteligentní, proto se rodiče rozhodli, aby studoval a dále rozvíjel svůj talent. Od roku 1931 František začal studovat na státním reformním reálném gymnáziu v Břeclavi, kde vynikal v cizích jazycích. Uměl výborně německy a francouzsky. Do stejné třídy státního reformního reálného gymnázia nastoupil v témže roce Libor Zapletal. Chlapci se velmi brzy skamarádili a vytvořili téměř nerozlučnou dvojici. František byl také výborným sportovcem a od roku 1933 byl členem Dělnické tělovýchovné jednoty v Břeclavi.⁵⁹ Vynikal v plavání a lyžování. V důsledku tzv. mnichovské dohody bylo nuceno Československo odstoupit pohraniční území. Město Břeclav patřilo k říšské župě Sudety, proto musel František Pavelka složit maturitní zkoušku na Státním reálném gymnáziu v Hodoníně. Maturitní zkoušku vykonal 14. června 1939 s vyznamenáním. Po vykonání zkoušky z dospělosti se rozhodl František Pavelka pokračovat ve studiu. Zapsal se ke studiu filosofie na Filosofické fakultě Univerzity Masarykovy v Brně. Ve studiu nemohl pokračovat v důsledku událostí spojených se 17.

---

⁵⁷ BŘEČKA, Orel létá sám..., s. 233

⁵⁸ dnešní ZŠ a MŠ Kupkova v ulici Kupkova 1200/1

⁵⁹ Jan BŘEČKA, Orel létá sám... K životním osudům breclavského rodáka Františka Pavelky, in: Jižní Morava, roč. 49, 2013, sv. 52, s. 234

listopadu 1939 a uzavření všech vysokých škol na území protektorátu Čechy a Morava, proto přijal zaměstnání na telegrafním úřadě v Brně.⁶⁰

4.2.2. Odchod do zahraničí

V průběhu března 1940 se rozhodli Pavelka a Zapletal odejít do zahraničí a bojovat v řadách československé zahraniční armády za osvobození rodné republiky ze spárů nacistické bestie. Svůj odchod pravděpodobně plánovali již na začátku roku 1940. Libor Zapletal kontaktoval svého o tři roky staršího kamaráda Josefa Machovského. Ten o tom po válce vypověděl: „Přišel tehdy za mnou a jednou mně to vykládal, že bude muset za hranice, jestli bych nešel s ním.“⁶¹ Ke trojici mladíků se přidal František Dvořák a kontaktovali náčelníka Sokola Věroslava Nosála. Ten jim poskytl adresu na učitelku základní školy v Lanžhotě Zdeňku Pokornou, která měla zajistit přechod Přes Bratislavu do Maďarska. U Pokorné strávili noc a přidali se k nim tři Lanžhočáci Josef Hubička, Ladislav Šesták, František Tuček: „Jedenatřicátého března 1940 jsme opouštěli lanžhotské nádraží, přijeli jsme do Brodské, to už tehdy bylo zabrané jako pro Slovenskou republiku, tam jsme před nádražím vyskočili, přečkali do rána tam v lesíku, a ráno jsme nasedli znovu, teda do osobního vlaku, poněvadž tenkrát nás odvážel načerno nákladní vlak, jak to bylo v Lanžhotě na nádraží s tím výpravčím a strojvůdcem už všechno domluveno a do Bratislavy jsme přijeli teda 1. dubna.“⁶² Od Zdeňky Pokorné dostali mladíci adresu do Bratislavy na místního úředníka ministerstva dopravy. Ten však zde již nebyl, proto se snažili vyhledat Antonína Bartoše st. Od něj se dozvěděli, že převaděčská skupina požaduje za každého převedeno do Maďarska 1200 korun. Někteří tuto vysokou částku u sebe neměli, proto se někteří rozhodli prodat hodinky, aby se mohli dostat přes hranice. O tři dny později je převedl převaděč do Maďarska u Seredu: „Měli jsme to štěstí, že nám koupil na opuštěné stanici, kde bylo jen pár lidí na nádraží lístky do Budapešti, no a my jsme nasedli do vlaku, aniž někdo z nás znal maďarsky. Nikdo z nás maďarsky neuměl, a dali jsme si před sebe noviny, mysleli jsme si, že zabráníme všem d'áblům, aby se nás na něco ptali.“⁶³ Jaké byly další plány československé osmičky? Do Budapešti dorazili 5. dubna 1940 a rozdělili se na dvě skupiny, aby nebudili příliš velkou pozornost. Obě skupiny se rozhodli vyhledat francouzské velvyslanectví, protože neznali přesnou adresu,

⁶⁰ Tamtéž, 235

⁶¹ Moravské zemské muzeum Brno - historické oddělení, sign S3568, Pamětnická výpověď Josefa Machovského Vrbky z dne 10. března 1989 v Brně

⁶² Tamtéž

⁶³ Tamtéž

zavolali si taxík. Řidič taxíku uměl slovensky a pomohl jim dostat se na francouzské velvyslanectví. 5. června 1940 se dostali do Marseille: „*Tak jsme přišli do Francie, no a tam nás ubytovali jako všechny v kasárnách cizinecké legie, tam jsme jako všichni ostatní.*“⁶⁴ V táboře československé zahraniční armády v městečku Agde byl František Pavelka zařazen ke 3. rotě 1. praporu 2. pěšího pluku 1. československé divize. V červnu 1940 prodělal ústupové boje na řece Marně a poté byl evakuován do Velké Británie, kde se stal příslušníkem spojovací čety 2. praporu ve Walton Hallu. V dubnu 1940 byl povýšen do hodnosti svobodníka aspiranta, po úspěšném absolvování školy pro důstojníky v záloze, kterou ukončil na 44. místě ze 73 frekventantů.⁶⁵

4.2.3. Výcvik československé armády v Anglii

Special Operation Executive (SOE) byla založena v červenci 1940. Mělo se jednat „*(...)o převratný projekt vycházející z myšlenky, že se Anglie nesmí omezit na obranu a že při nedostatku jiných útočných prostředků má pro ni mimořádnou hodnotu bojový potenciál představovaný hnutími v zemích okupovaných Německem.*“⁶⁶ Otcem této organizace byl Winston Churchill. SOE měla být oddělena od vojenských organizací i britské zpravodajské služby SIS. Churchill „požadoval od dobrovolníků SOE, nemohl podle něj dokázat ani jeden odchovanec Vojenské akademie v Sandhurstu, žádný z těch důstojníků s bojovým knírkem a hůlkou pod paží ani žádný z gentlemanů z Intelligent Service.“⁶⁷ SOE byla podřízená ministerstvu pro vedení hospodářské války. Konečná struktura SOE byla ustavena na podzim 1940 a dělila se na dvě základní sekce. První sekce měla materiální zajištění operací, druhá sekce na jejich přípravu. Sídlila na Baker Street 82, kde měl kancelář i velitel výcvikové a operační sekce Sir Colin Gubbins.

Hlavním posláním SOE se stala destabilizace hospodářského zázemí nepřítele. Bylo realizováno prostředky „neregulární války“ - „Myšlenky vymykající se tradičnímu

---

⁶⁴ Moravské zemské muzeum Brno - historické oddělení, sign. S3568, Pamětnická výpověď Josefa Machovského-Vrbky ze 10. března 1989 v Brně

⁶⁵ Jan BŘEČKA, Orel létá sám... K životním osudům břevclavského rodáka Františka Pavelky, in: Jižní Morava, roč. 49, 2013, sv. 52, s. 235

⁶⁶ Marie MATUŠŮ, Muži pro speciální operace: SOE a Zvláštní skupina D – příprava československých parašutistů za druhé světové války, nakladatelství Naše vojsko, Praha 2005, ISBN 80-206-0754-4, s. 26

⁶⁷ Jindřich MAREK, Pátou kartu bere smrt: českoslovenští parašutisté v britských battledressech 1941-1945, nakladatelství Svět křídel, Cheb 2000, ISBN 80-85280-64-7

vojenskému pojetí boje na frontě.“⁶⁸ Prostředky neregulární války byly sabotážní či teroristické akce, doprava zbraní a technického materiálu aj. SOE nabízela pro výcvik vojáků rozsáhlou síť specializovaných škol Special Training School, které byly umístěny na britském a skotském venkově v objektech bývalých farem, venkovských sídel či zámků. Ve speciálních školách působili zkušení britští instruktoři: „(...) používali moderních výcvikových metod s přihlédnutím k nejnovějším poznatkům dosažených v oboru“.⁶⁹ Správa škol spadalo do kompetencí Britů. Organizace i náplň kurzů se postupně zkvalitňovala. Volba frekventantů kurzů spadala výhradně exilovým vládám či jim pověřeným úřadům. Důraz byl kladen na dobrovolný vstup do kurzu.

Spolupráce SOE s československým zahraničním v kontaktu s II. odborem zpravodajským ministerstva národní obrany. Nejužší spolupráce probíhala na úrovni velitelské sekce Zvláštní skupiny D a československé sekce SOE. V listopadu 1940 byl zvolen major Karel Paleček výběrem vhodných kandidátů pro program zvláštních operací. Paleček vybíral vhodné adepty z řad jednotek československé brigády v Leamingtonu. Od jednotlivých velitelů si nechal zhotovit vhodných osob pro nábor. Následoval pohovor s vybraným kandidátem. Hlavním kritériem výběru byla dobrovolnost a osobní rozhodnutí vstoupit do programu. Dne 7. prosince 1940 bylo vybráno prvních 10 osob vybraných do programu – Jan Kubiš, Josef Gabčík (oba Anthropoid), Otmar Riedl (Benjamin), František Pospíšil (Bivouac), Vladimír Martínek, Arnošt Mikš (Zinc), Vladimír Hrabec, Josef Gemrot (Calcium), Leopold Musil (Tungsten) a Václav Málek. Pohovory s jednotlivými uchazeči později prováděli štábní kapitán gšt. Jaroslav Šustr a major Emil Strankmüller.

V létě 1941 byl přijat zpravodajským odborem návrh SOE na přípravu československých parašutistů. Jednalo se o program základního výcviku tzv. paramilitary course. Kurz se skládal ze dvou částí tzv. kurz útočného boje (Assault course) a tzv. kurz vzdušného výcviku (Para course). Britská SOE nabízela tyto kurzy svým spojencům jako základní formu přípravy. Kurz útočného boje probíhal v 60 různých objektech a kurz vzdušného výcviku na STS 51 v Ringway u Manchestru. Českoslovenští frekventanti kurzu útočného boje absolvovali na STS 25 v severozápadním Skotsku u jezera Morar. Výcvik probíhal na farmách Camus Darrach a Garramor: „*Kraj to byl drsný a liduprázdný. Vidali jsme mnoho polodivokých ovcí i početná stáda jelenů, ale člověka jste za celý den*

---

⁶⁸ Jiří Šolc, Podpalte Československo! Operace Perun, nakladatelství Merkur, Praha 1991, ISBN 80-7032-361-2, s. 20

⁶⁹ Jiří ŠOLC, Bylo málo mužů: Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války, nakladatelství Merkur, Praha 1991, ISBN 80-7032-624-7

*nepotkali (...) byl to však úchvatný kraj, ale náročný na pohyb (kopce, měkká půda, rašeliniště apod.).“*⁷⁰ Velitel stanice STS 25 byl major J. T. Young: „(...) *hrdý Skot, který si potrpěl na tradice.*“⁷¹ Výcvik probíhal v díkci britských instruktorů. Českoslovenští frekventanti byli poučeni základními teoretickými a praktickými znalostmi útočného boje. Samotný výcvik byl velmi fyzicky namáhavý. Probíhal od ranní rozcvičky, přes skoky, překážkové běhy, kotouly, šplh, plavání. Součástí výcviku byl také tzv. kurz tichého zabíjení (silent killing). Frekventant se naučil rozpoznat zranitelná místa protivníka a zasadit do nich ránu. Účastník výcviku se učil různým postřehům a reakcím. Důležitá byla také výuka střelby, při které byly užívány všechny různé druhy – pistole, samopaly, pušky či kulometry. Výuky střelby se odehrála v místnosti, z oken, z jedoucích motocyklů či automobilů. Účastníci trénovali také střelbu v běhu. Součástí výcviku bylo rozkládání a zpětné skládání zbraně, znalosti o munici i házení granátů.

Účastníci se naučili i základy ženijního výcviku, který byl zaměřen na používání dostupných trhavin a zápalných prostředků k ničení železnic, komunikací, mostů či tunelů. Výcvik byl procvičován opakovaně jak teoreticky tak prakticky.

Výuka byla zaměřena také na základy topografie. Účastníci se museli naučit čtení map i orientaci v terénu. Všichni účastníci výcviku byli povinni projít také základním radiotelegrafickým kurzu. Měli se naučit Morseovu abecedu, používání radiostanic či ladění frekvence. Součástí kurzu útočného boje byl také taktický výcvik, ve kterém se frekventanti měli naučit zkoumat a hodnotit terén a maskovat se v něm: „*Byla to farma Garramor. Tam jsme prováděli všechny ty skopičiny (...) pracovat v terénu, žít v terénu, šlo o výcvik spojený s tím, že nám přivedli chlapíka, (...) který nás učil jak zahrabat věci, že se třeba shrnul trávník (...) učil nás, jak věci uložit jak se krýt (...).*“ Kurz útočného boje trval přibližně čtyři týdny. Měl upevnit a zvýšit sílu, rychlost i obratnost jedince. Závěr kurzu byl věnován praktickým zkouškám a testům z jednotlivých cvičení: „*Byla to překážková dráha, při níž se skákalo jedním oknem do pokoje a druhým ven, šplhalo po laně na střechu, sjíždělo další překážkou dolů, běželo se do lesa a střílelo na terče mezi stromy. Potom do kopce, podlézt ostnatý drát, který se v dalším běhu musel přeskokovat za výbuchu rozbusek, potom přes vodní příkop, z něhož nečekaně vytryskla voda, po lanovém žebříku na skálu a odtud nezbyvalo nic jiného než skok do hloubky tří*

---

⁷⁰ Jindřich MAREK, Pátou kartu bere smrt: českoslovenští parašutisté v britských battledressech 1941-1945, nakladatelství Svět křídel, Cheb 2000, ISBN 80-85280-64-7, s. 13

⁷¹ Tamtéž, s. 15

*metrů a další běh vodním korytem, kdy už se vysílené tělo, konečně blížilo do cíle.*⁷² Mezi prvními vybranými účastníky tohoto kurzu byli ve dnech 16. červenec 1941 – 8. srpen 1941 četař Václav Málek, svobodník aspirant Libor Zapletal (operace Bivouac), četař Josef Gemrot (operace Calcium), svobodník aspirant František Pavelka (operace Percentage), nadporučík František Lopaur, rotmistr Josef Gabčík (operace Anthropoid), rotmistr Leopold Musil (operace Tungsten) a desátník Vojtěch Lukašík (operace Intransitive).

Následně se účastníci útočného boje přesunuli na stanici STS 51 v Ringway u Manchesteru. Parašutistický kurz trval sedm dní, ve němž absolvovali čtyři seskoky ve dne a jeden v noci. Výcvik byl veden teoreticky i prakticky. Byly trénovány různé simulace seskoku a dopadu. Nacvičovány byly také různé kotouly, skoky a převaly. *„Nejlepší se stali skokany první třídy, ti horší druhé.”*⁷³

Parašutisté vybraní pro vlastní úkol měly absolvovat, ještě dva kurzy expediční a vyčkávací. SOE trvala na absolvování těchto kurzů u všech parašutistů vyslaných na nepřátelská území. Expediční kurz přeměnil vybraného jedince v ilegálního pracovníka. Parašutista dostal civilní oblek. Vyčkávací kurz probíhal na vyčkávací stanici, kde byly dokončovány přípravy k odletu. Parašutisté obdrželi instrukce, finance, výstroj a výzbroj.

4.2.4. Konečně go!

V sobotu 27. září 1941 přistálo na ruzyňském letišti letadlo na jehož palubě byl SS-Obergruppenführer Reinhard Heydrich, který byl jmenován nástupcem za nemocného říšského protektora svobodného pána Konstantina von Neuratha. Týž den byl zatčen ministerský předseda protektorátní vlády divizní generál Ing. Alois Eliáš. Následující den s platností od 12. hodiny vyhlásil zástupce říšského protektora Reinhard Heydrich civilní výjimečný stav na území oberlandrátů Praha, Brno, Moravská Ostrava, Olomouc, Hradec Králové a Kladno.⁷⁴ V Praze a v Brně začaly fungovat zvláštní stanné soudy složené z příslušníků bezpečnostní policie a bezpečnostní služby (Sicherheitsdienst). Soudy ustanovoval říšský protektor, ve zvláště složitých případech mohl navrhnout přesun řízení k Lidovému soudnímu dvoru v Berlíně. Stanný soud tvořili předseda, dva přísedící,

⁷² Jindřich MAREK, Pátou kartu bere smrt: českoslovenští parašutisté v britských battledressech 1941-1945, nakladatelství Svět křídel, Cheb 2000, ISBN 80-85280-64-7, s. 15 – 16

⁷³ Marie MATUŠŮ, Muži pro speciální operace: SOE a Zvláštní skupina D – příprava československých parašutistů za druhé světové války, nakladatelství Naše vojsko, Praha 2005, ISBN 80-206-0754-4, s. 139

⁷⁴ Civilní byl již 1. října 1941 rozšířen na tři politické okresy oberlandrátu Zlín: Hodonín, Uherský Brod a Uherské Hradiště. 1. prosince 1941 byl civilní výjimečný stav zrušen v oberlandrátech Moravská Ostrava, Olomouc, Hradec Králové, Kladno a Zlín. V oberlandrátech Praha a Brno platil až do 20. 1. 1942.

žalobce a tlumočník. Stanný soud v Brně měl dvě pobočky v Ostravě a v Olomouci, kde se nemohl vynášet trest smrti, pouze předání gestapu nebo osvobození.

V den vyhlášení civilního výjimečného stavu či také stanného práva byly vykonány první exekuce na vojenské střelnici v Praze – Ruzyni. Zastřeleni byli armádní generál Josef Bílém a divizním generálem Hugo Vojta

V úterý 30. září 1941 v 16 hodin odpoledne byl v kanceláři přednosta II. odboru plk. gšt. Františka Moravce Porchester Gate na Bayswater Rode přijat svobodník aspirant František Pavelka. Přítomni schůzce a rozpravě byli také mjr. pěch. Karel Paleček a škt. gen. št. Jaroslav Šustr.⁷⁵ Jak uvádí úřední záznam o schůzce byla podána černá káva a dovoleno bylo také kouřit, aby bylo vytvořeno více společenské než vojenské prostředí. Při rozpravě plk. gšt. František Moravec sdělil svob. asp. Františku Pavelkovi, že byl vybrán pro speciální úkol v okupované vlasti. Pro tento důležitý úkol byl Pavelka v předcházejících dnech velmi důkladně připravován. Úkol, který byl Pavelkovi svěřen spočíval v předání vysílačky, šifrového klíče, dvoudotekového telegrafního klíče a vyřízení vzkazu představitelům domácího odboje. Vzkaz se měl Pavelka naučit zpaměti. Poté se měl dát domácímu odboji k dispozici.⁷⁶

Již následující den 1. října 1941 odjel odpoledne v 16 hodin 15 minut svobodník aspirant František Pavelka odjet spolu s kapitánem A. Hesketh-Pricardem a kapitán D. Dodds-Parkrem do Audley End, kde byla Pavelkovi před večerí předána výstroj a výzbroj připravená do akce. Již druhý den 2. října 1941 byl naplánován odlet do vlasti. Ráno v půl desáté odjel Pavelka na letiště New Market, kde byla naplánována příprava pro seskok. Ve 14 hodin 30 minut bylo však oznámeno, že se pro nepříznivé počasí odlet odložil na zítřek. Pro zbývající část dne se vrátili do Audley End, který strávil svob. asp. Pavelka na procházce v místním parku se škt. gšt. Jaroslavem Šustrem. Jak na Františka Pavelku působila skutečnost, že nedošlo k plánovanému odletu v plánovaném termínu? Z úředního záznamu škt. gšt. Jaroslava Šustra se lze domnívat, že se na psychické připravenosti Pavelky nijak neprojevila: „*Tento je ve výborné náladě. Při řeči se zmínil, že se velmi těší na svůj úkol a že je hrdý, že právě on byl k němu vybrán. Nedovede si vůbec představit, jak je to možné, že ze všech těch frekventantů speciálních kursů byl vybrán právě on.*“ Pavelka byl odpovědí Šustra velmi potěšen: „... *že byl pokládán z těch nejlepších za nejlepšího.*“⁷⁷

⁷⁵VÚA-VHA Praha, fond 37, sign. 37-337-1

⁷⁶VÚA-VHA Praha, fond Velitelství vojenské zpravodajské služby – číselné značení 37, sign. 37-337-1 operace Percentage

⁷⁷ ABS, sign. 141-334-19, výslechový protokol ze dne 30. října 1941 Františka Burši.

Pátek 3. října 1941 se zapsal nesmazatelně hned čtyřmi významnými událostmi do historie československých vojenských dějin. V dopoledních hodinách si pozval do své kanceláře přednostu II. odboru ministerstva národní obrany v Londýně plk. František Moravec rtm. Josefa Gabčíka a rtm. Karla Svobodu, aby jim sdělil úkol, pro který byli vybráni z řad československých vojáků ve výcviku a sice atentát na Reinharda Heydricha či Karla Hermanna Franka. Ve vojenských kasárnách v Praze-Ruzyni pokračovaly exekuce nad československými odbojáři. Před popravčí četou stanul v tento den odpoledne plk. Josef Balabán. Mezitím se svobodník aspirant František Pavelka připravoval na druhý pokus odletu do vlasti. Byla mu překontrolována a doplněna výstroj. Poté odjel na letiště New Market, kde bylo přezkoušeno vysazení z letadla. V 11 hodin se opět vrátil do Audley End. Po návratu zkontroloval Šustr Pavelku, aby neměl žádných věcí v 19 hodin nastoupil do dvoumotorového bombardéru Whitley, který byl přizpůsoben k dálkovému letu trasa letu byla: Tangmere – Createau – Darmstadt – Praha – Kolín – Pardubice – operační prostor – a zpět přes jižní okraj Prahy – Darmstadt – Luxembourg – Dunkerque – Tangmere. Letoun odstartoval v 19 hodin 20 minut.⁷⁸ Ve stejný okamžik se schylovalo ke čtvrté významné události toho dne. V jinonickém akcízu byl při vysílání depeše na vojenskou rádiovou ústřednu do Londýna přepaden radiotelegrafista Jindřich Klečka. Část depeší se podařila Klečkovi zničit a před si raději vzal život.

Během cesty se dvoumotorový bombardér Whitley dostal třikrát do protiletadlové palby. Pode úředního záznamu se stalo v 00.33 hodin na jižním okraji Prahy, v 00.51 u Kolína a v 01.00 hodin u Pardubic. Ve stejný okamžik dostal dispečer Šustr znamení červeným světlem, že se letoun blíží k určenému místu seskoku. Svobodník aspirant Pavelka si stiskl ruce s dispečerem Šustrem a posadil se do dveří. „*Pak mě trochu postrčte.*“ V 1.11 hodin se rozsvítilo zelené světlo a rozkaz „Go“ Ve výšce 100 - 120 metrů Pavelka bez nejmenšího zaváhání a bez vyžádaného postrčení klidně skáče. Vzápětí za Pavelkou byl shozen zásobník s vysílací radiostanicí. Oba padáky se bez nejmenších problémů otevřely. Střelec v zadní části viděl Pavelku správně přistát a balit padáky.⁷⁹

Jaké však byly první myšlenky svobodníka aspiranta Františka Pavelky, když jej nikdo na místě seskoku nikdo nečeká? Pro tuto skutečnost dostal již před odletem přesné instrukce. V případě seskoku na správném místě jej měla přijmout nasavrcká skupina odbojové organizace PVVZ s jejím vedoucím poštmistrem Václavem Doležalem. Pokud by Pavelka seskočil na místě nedaleko plánovaného místa seskoku měl se hlásit v Městské

⁷⁸ VÚA-VHA Praha, fond Velitelství vojenské zpravodajské služby – číselné značení 37, sign. 37-337-2

⁷⁹ fond Velitelství vojenské zpravodajské služby – číselné značení 37, sign. 37-337-2 operace Percentage

spořitelně v Chrudimi u pana Františka Burši s heslem Skočdopole a číslem 54321. Pokud by Pavelka seskočil na jakémkoli jiném vzdálenějším místě v protektorátu Čechy a Morava, měl se hlásit jako v předchozím případě buď u pana Františka Burši v Městské spořitelně v Chrudimi s heslem Skočdopole 54321 nebo ve Vinohradské spořitelně v Praze s heslem skokan a číslem 12345.⁸⁰

Když František Pavelka zjistil, že jej na místě seskoku nikdo nečeká. Neváhal. Svinul a ukryl oba padáky, a také se pokusil ukryt vysílací radiostanici, což se mu nepodařilo. Mezitím se blížilo ráno. Kolem půl čtvrté uviděl Pavelka nějakého čeledína – Františka Gráda, jít do stáje statku vzdáleného asi 400 metrů od pole. Šel za ním a zeptal se ho, jestli ve statku bydlí spolehliví Češi. Přikývl. Pavelka se zeptal, jestli by mu mohli pomoci. Grád opět přikývl a přivedl své dva spolupracovníky – Antonína Krejčího a Františka Kalinu. Jaká byla jejich reakce na neznámého muže? Muži si mysleli, že Pavelka je zloděj, který tu v posledních dnech kradl. František Pavelka jim vysvětlil, že je parašutista z Londýna a hledá u nich pomoc. Trojici mužů se mu podařilo uklidnit. Pomohli mu z pole odnést padáky a vysílací radiostanici. Kalina Pavelkovi nabídl, aby si unavený parašutista u něj odpočinul. František Pavelka podle přidělených instrukcí napsal lístek se vzkazem zaměstnanci Městské spořitelny v Chrudimi Františku Buršovi, že je skokan, kterého dnes večer očekávali a žádal Buršu, aby ho vyzvedl na skutečném místě seskoku v Koudelově.⁸¹ Zemědělský pracovník Antonín Krejčí se nabídl, že vzkaz v Chrudimi předá. Krejčí odjel ráno koňským povozem do Čáslavi, odkud odjel taxíkem do Chrudimi předat vzkaz. Krejčí skutečně zastihl Buršu na přepážce Městské spořitelny v Chrudimi a vzkaz předal: „*Téhož dne v dopoledních hodinách hlásil se u mne neznámý muž a předal mi dopis. Když jsem dopis otevřel, zjistil jsem, že je od parašutisty. V dopise mi bylo sděleno, že parašutista omylem seskočil v kraji kolem Čáslavi a sice mezi obcemi Vrdy – Bučice a prosí mne, aby byl vyzvednut. Dále prosil autor dopisu o osobní doklady.*“⁸² Burša Krejčímu sdělil, že večer skokana vyzvedne. Lístek se vzkazem však nezničil, což bylo osudné pro další sled událostí.

---

⁸⁰ ABS, fond Hlavní zpráva vojenské kontrarozvědky – číselné značení 302

⁸¹ ABS, fond Německé soudy v říši – číselné značení 141, sign. 141- 334-4, Výslechový protokol sepsaný 23. července 1942 vyšetřujícím soudcem u Lidového soudního dvora v Berlíně se svobodníkem aspirantem Františkem Pavelkou z paravýadku Percentage

⁸² ABS, fond Německé soudy v říši – číselné značení 141, sign. 141-334-19, Výslechový protokol sepsaný vrchním kriminálním asistentem Franzem Banachem a mimořádným kriminálním asistentem - tlumočnickem Aloisem Aschenbrennerem u venkovní úřadovny státní policie s Františkem Buršou dne 30. října 1941 v Pardubicích

Po odchodu Krejčího informoval Burša Rudolfa Michálka a kolem 18. hodiny odjeli chrudimským taxíkem nejprve do Nasavrku k poštovnímu Václavu Doležalovi. Společně se rozhodli parašutistu vyzvednout. Mezitím se Krejčí vrátil zpět do Koudelova a vyřídil odpověď Pavelkovi. Pavelka strávil celý den doma u Kalinů. František Kalina požádal Františka Pavelku, aby mu ponechal oba padáky, ze kterých chtěl ušít nějaké oblečení pro své děti. Pavelka mu vyhověl. Pavelka uložil vysílací radiostanici do pytle. Večer vyzvedli Michálek, Doležal a Burša Pavelku na sjednaném místě na hlavní silnici Vrdy – Bučice: „*Když jsme přijeli do blízkosti Vrdy – Bučice, jeli jsme poněkud pomalu, protože jsme zpozorovali tři osoby, které na někoho čekaly. V jedné z čekajících osob jsem poznal jednu, jako toho posla. Ten druhý musel být parašutista a ten třetí byl nějaký obyvatel Koudelova.*“⁸³ Na hlavní silnici čekali Pavelka, Krejčí a Kalina. Pavelka byl skrytý v silničním příkopu, až po Krejčího znamení přistoupil k Buršovi a sdělil mu heslo Skočdopole s poznávacím číslem. Naložili pytel s vysílací radiostanicí a odjeli přes Seč do Nasavrku. Zastavili se v bytě poštovního Václava Doležala. Z Nasavrku odjeli Pavelka, Michálek a Burša do Obořic k Michálkovu švagrovi, kde všichni tři strávili noc.

Ráno odjel Burša domů do Chrudimi a již se se svobodníkem aspirantem Pavelkou nesetkal. Pavelka s Michálkem zde strávili celý den – neděli 5. října 1941. Michálek sdělil Pavelkovi, že je nebezpečné mít u sebe zbraň, jelikož je v Praze stanné právo. Proto svoji jedinou zbraň a šifrovací klíče odevzdal Pavelka Michálkovi. Bylo domluveno, že Michálek a Pavelka v pondělí 6. října 1941 odjedou společně do Prahy.

S kým se setkal svobodník aspirant František Pavelka v Praze, kdo měl být jeho nadřízeným a jak měla probíhat Pavelkova činnost v rámci domácí odbojové organizace? Centrem schůzek Františka Pavelky se stal především palác Akropolis v ulici Kubelíkova 1548/27. Schůzky byly domluveny také na jiných místech např. Riegrovy sady, byty poskytnuté Pavelkovi pro jeho pobyt v Praze.

Dne 6. října 1941 dopoledne odjel vlakem svobodník aspirant František Pavelka s Rudolfem Michálkem z Nasavrku přes Chrudim a Pardubice do Prahy. Pravděpodobně stejným vlakem, ale kvůli dodržení konspirace přijel sám architekt Zdeněk Šukal, který odevzdal krystaly přivezené Pavelkou z Londýna Josefu Friedlovi.⁸⁴ V Praze vystoupil na

⁸³ABS, fond Německé soudy v říši – číselné značení 141, sign. 141-334-19, Výslechový protokol sepsaný vrchním kriminálním asistentem Franzem Banachem a mimořádným kriminálním asistentem - tlumočnickem Aloisem Aschenbrennerem u venkovní úřadovny státní policie s Františkem Buršou dne 30. října 1941 v Pardubicích

⁸⁴ VÚA-VHA Praha, fond Sběrka dokumentace oddělení pro vydávání osvědčení ministerstvem obrany podle zákona č. 255/1946 Sb., 128634 Šukal Zdeněk 22. 8. 1910 59171/69

Hlavním nádraží a v nedalekých Riegrových sadech již měli domluvenu schůzku s Ing. Josefem Friedlem. František Pavelka spolu s Friedlem rozmlouvali. Jaká byla témata jejich dialogu? Můžeme se pouze domnívat, že také Friedlovi předal Pavelka vzkaz od ministra národní obrany exilové vlády v Londýně divizního generála Jana Sergěje Ingra. Rozmluva byla velice krátká. Bylo třeba zajistit pro Pavelku ubytování v Praze. Ubytování zajistila tajemnice domácí odbojové organizace Petiční výbor věrni zůstaneme Anna Pollertová u paní Marie Rosenbachové v Závišově ulici 8 (dnes Chvalova 1202/8). Pollertová ještě téhož obstarala Pavelkovi pyžamo a prádlo. Kolem 18. hodiny přišel do prvního ilegálního bytu Pavelky opět Friedl, aby jej seznámil v paláci Akropolis „s neznámým mužem s knírkem.“⁸⁵ Oním neznámým mužem s knírkem byl představitel domácí odbojové organizace PVVZ JUDr. Karel Bondy. Všichni muži pokračovali v rozhovoru. Bondy Pavelkovi nastínil komu bude v odboji podřízen: „Bondy řekl, že jelikož jsem voják, měl bych být zapojen do jedné vojenské skupiny, a že má v úmyslu mne seznámit s jedním pánem z této skupiny. Potom mi Bondy předal ještě 1000 korun a Václavík mi vydal občanskou legitimaci i přihlášku k pobytu“⁸⁶ Kdo měl být oním mužem, kterému měl být svobodník aspirant František Pavelka podřízen? Pavelka se měl tuto informaci dozvědět od Bondyho na další schůzce v pátek 10. října 1941 Kamenické ulici. V těchto dnech se Karel Bondy scházel také s plukovníkem Josefem Churavým. Bondy také věděl, že je sledován tajnou státní policií⁸⁷ „V pátek 10. října 1941, šel jsem, jak bylo dohodnuto, do Kamenické ulice. Bondy se dostavil a vysvětlil mi, že má přijít, ještě jedna osoba. Čekali jsme asi půl hodiny, ale nikdo nepřišel. Potom jsme se rozešli a Bondy při loučení poznamenal, že pokud to bude nezbytné, pošle někoho za mnou do bytu.“⁸⁸ Plukovník Josef Churavý přijít nemohl, jelikož byl zatčen tajnou státní policií předchozí den 9. října 1941 okolo 21. hodiny na nábřeží Na Františku. Ve čtvrtek 16. října 1941 měl Pavelka další schůzku na obědě v paláci Akropolis s Friedlem a Bondym. „Posadili se ke mně a vedli jsme bezvýznamné rozhovory.“⁸⁹ Těmito „bezvýznamnými rozhovory“ pravděpodobně František

---

⁸⁵ ABS, fond Německé soudy v říši – číselné značení 141, sign. 141- 334-4, Výslechový protokol sepsaný 23. července 1942 vyšetřujícím soudcem u Lidového soudního dvora v Berlíně se svobodníkem aspirantem Františkem Pavelkou z paravýsadku Percentage

⁸⁶ Tamtéž, Policejní přihláška a občanská legitimace byly vystaveny na jméno Petr Soukup.

⁸⁷ Lubomír LEHÁR, Gestapo a odbojová skupina PVVZ, in Historie a vojenství, roč. 17, č. 6-7, 1968, s. 1044

⁸⁸ ABS, fond Německé soudy v říši – číselné značení 141, sign. 141- 334-4, Výslechový protokol sepsaný 23. července 1942 vyšetřujícím soudcem u Lidového soudního dvora v Berlíně se svobodníkem aspirantem Františkem Pavelkou z paravýsadku Percentage

⁸⁹ Tamtéž

Pavelka při výslechu nechtěl říci, že se dozvěděl o zatčení Churavého a možnosti jeho nové zapojení do odbojové činnosti. Další schůzku s Bondym měli naplánovanou o dva dny později 20. října 1941 opět v paláci Akropolis...

Dne 18. října 1941 začala probíhat rozsáhlá zatýkácí akcí v řadách domácí odbojové organizace Petiční výbor věrni zůstaneme. Téhož dne byl mezi prvními zatčen již delší dobu sledovaný konfidenty tajné státní policie Ing. Josef Friedl. Následující den měl přivést Friedlovi JUDr. Jaromír Paprstein vysílací stanici doručenou Pavelkou do jeho zaměstnání v Laichterově nakladatelství v ulici U Rajske zahrady 956/4 na Žižkově. Paprstein se dozvěděl, že zde včera proběhlo zatýkání Friedla. Ihned se Paprstein vrátil do Nasavrku, aby to oznámil svému veliteli Doležalovi: „*Zjistil jsem však, že dotyčný inženýr byl mezitím zatčen. Vrátil jsem se tedy ihned zpět a hlásil jsem tuto skutečnost br. Doležalovi.*“⁹⁰ Bylo však pozdě zatýkání v řadách PVVZ v Praze pokračovalo i 20. října 1941 dalším zatčeným byl JUDr. Karel Bondy, Jindřich Krása a Antonín Kulička. Navíc téhož dne se zatýkání rozšířilo také do Chrudimi. V Chrudimi byli zatčeni 20. října 1941 František Burša a Rudolf Michálek. Při domovní prohlídce bytu Františka Burši se dostal do rukou tajné státní policie lístek se vzkazem Pavelky, o tom že seskočil u Koudelova parašutista seskočil a pomohli mu tři lidé z místního velkostatku.⁹¹ 22. října 1941 pokračovalo zatýkání také v Nasavrkách. Zatčeni byli nasavrký poštovní Václav Doležal, Alois Kudláček, Břetislav Švanda, Rudolf Krejčík, Alexej Němec, V tržové Kamenici František Hudec. 23. října 1941 strážmistr Stanislav Kubíče v Slatiňanech. Svému zatčení unikli JUDr. Jaromír Paprstein, architekt Zdeněk Šukal a JUDr. Jan Buchar: „*Dohodl jsem se s ostatními členy skupiny a sice dr. Zdeňkem Šukalem a soudcem dr. Jan Bucharem, že pokud nebudeme ve svých bytech.*“⁹² Jaromír Paprstein a Zdeněk Šukal se nejprve ukrývali ve východních Čechách u svých známých, poté v Praze, v Nižboře a na Vysočině se ve druhé polovině války zapojili do partyzánského odboje. Jan Buchar se ukrýval od října 1941 do konce války na Novopacku.

20. října 1941 se svobodník aspirant František Pavelka dozvěděl o zatčení příslušníků domácí odbojové organizace PVVZ: „*(...) potkal jsem náhodně Věru. Vyprávěla mi, že Václavík byl prý zatčen a já musím prý okamžitě změnit byt. Dala mi klíče*

⁹⁰ fond Sbirka dokumentace oddělení pro vydávání osvědčení ministerstvem obrany podle zákona č. 255/1946 Sb., 92586 Paprstein Jaromír 24. 1. 1900 3975/65

⁹¹Lístek se vzkazem svobodníka aspiranta Františka Pavelky se dochoval a jediný kdo jej mohl mít byl František Burša.

⁹² fond Sbirka dokumentace oddělení pro vydávání osvědčení ministerstvem obrany podle zákona č. 255/1946 Sb. 92586 Paprstein Jaromír 24. 1. 1900 3975/65

od nového bytu, který se měl nacházet v Praze VII, v Kamenické ulici, u nějaké paní Paulíčkové. Následně jsem šel nejprve na dohodnutý sraz s Bondym. On ale nepřišel.“⁹³ Tuto skutečnost sdělil při návštěvě své sestřenici Anně Maršákové: „Asi třetí týden při jeho pobytu v Praze stěžoval si, že jeho spolupracovníci jsou postupně zatýkáni gestapem až konečně koncem října 1941 byl sám zatčen ve svém bytě.“⁹⁴ Po neuskutečněné schůzi se František Pavelka vrátil do svého bytu v Závašově ulici 8 a vysvětlil majitelce Marii Rosenbachové, že chce odcestovat, pak odešel do svého nového bytu v Kamenické ulici 623/46. Autoři věnující se operaci Percentage se mýlí v interpretaci archivního dokumentu - zprávě kriminálního tajemníka Ericha Pfitsche o provedení domovní prohlídky v dřívějším ilegálním bytě Františka Pavelky v Závašově ulici 8 u Marie Rosenbachové.⁹⁵

Kdy se tajná státní policie dozvěděla o seskoku a pobytu anglického parašutisty na území protektorátu Čechy a Morava? Podle dálnopisu vedoucího Hlavní úřadovny státní policie Praha SS-Oberführera Hanse Ulricha Geschkeho určený zastupujícímu protektoru Heydrichovi, veliteli bezpečnostní policie a bezpečnostní služby Horstu Böhmemu a Hlavní úřadovně státní policie Brno to bylo 24. října 1941: „V rámci rozkrývání revolučního výboru v Pardubicích se zjistilo, že během posledního přeletu protektorátu anglickými letci v noci ze 3. na 4. října 1941 v blízkosti Chrudimi seskočil z anglického letounu na padáku jeden muž.“⁹⁶ Jak trávil František Pavelka dny po 20. říjnu 1941, kdy se přestěhoval do bytu v Kamenické ulici? „V následujících dnech zůstával jsem ráno doma, chodil na vycházky po Praze a večer kolem 8. hodiny jsem se vracel domů. Stále jsem čekal na návštěvu nějaké osoby, od níž bych obdržel další pokyny. Paní Věra mi sdělila, že ke mně má přijít někdo, od něhož se dozvím, co a jak dál.“⁹⁷ Ve volných v Praze chvílích

⁹³ ABS, fond Německé soudy v říši – číselné značení 141, sign. 141-334-4, Výslechový protokol na předtištěném formuláři sepsaný 27. října 1941 vrchním kriminálním asistentem Hermannem Wilhelmem Klüngerem a kriminalistou Karlem Jagschem z Hlavní úřadovny státní policie Praha, oddělení II BM, se svobodníkem aspirantem Františkem Pavelkou z paravýsadku Percentage

⁹⁴ VÚA-VHA Praha, fond Velitelství vojenské zpravodajské služby – číselné značení 37, Pamětnická výpověď Anny Maršákové ze dne 26. října 1945 v Praze

⁹⁵ Srov. Karolína STEGUROVÁ, „Rozhodovali se jinak...“, Chování československých parašutistů zatčených 1941 – 1943, Diplomová práce, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2012, Vítězslav HANÁK, Operace Percentage, in: Historie a vojenství, č. 49, 2000, s. 836

⁹⁶ ABS, fond Různé bezpečnostní složky – číselné značení 135, sign. 135-26-8, Dálnopis vedoucího Hlavní úřadovny státní policie Praha Hanse Ulricha Geschkeho z 24. října 1941 určený Heydrichovi, veliteli bezpečnostní policie a bezpečnostní služby Horstu Böhmemu a Hlavní úřadovně státní policie Brno

⁹⁷ ABS, fond Německé soudy v říši – číselné značení 141, sign. 141-334-4, Výslechový protokol sepsaný 23. července 1942 vyšetřujícím soudcem u Lidového soudního dvora v Berlíně se svobodníkem aspirantem

navštěvoval již od 10.října 1941 František Pavelka svoji sestřenicí Annu Maršálkovou „*V roce 1941 kolem 10. října přišel (Pavelka) k nám a řekl nám, že přijel jako parašutista z Anglie. Víím, že byl ubytován na Žižkově a druhý byt pravděpodobně na Letné, neřekl mi však nikdy přesnou adresu. K nám docházel denně. Nikdy mi nevyprávěl o své činnosti, jenom podotkl, že má před sebou úkol, který musí splnit.*“ Úkol, který byl přidělen, nemohl již svobodník aspirant František Pavelka splnit. Jelikož přišel někdo jiný...

4.2.5. Ve spárech gestapa

Okolo čtvrté hodiny ranní 25. října 1941 vtrhlo do bytu Anny Paulíčkové v Kamenické ulic v Praze – Holešovicích deset příslušníků tajné státní policie Praha. V bytě překvapilo neozbrojeného svobodníka aspiranta Františka Pavelku.⁹⁸ Patrně jej také zbilo. Ihned jej převezli do Petschkova paláce, kde pokračovalo fyzické trestání. Ještě tento den dopoledne Pavelku odvezli ke konfrontaci se svými prvními spolupracovníky do Koudelova. Tajnou státní policii zavedlo na stopu do Koudelova lístek se vzkazem Františka Pavelky, který poslal po jednom ze zemědělských pracovníků Antonínu Krejčím Františku Buršovi do Chrudimi. Burša však tento lístek nezničil a příslušníci tajné státní policie lístek našli při domovní prohlídce Buršova bytu. „*Tam jsem zahlédla spoutaného pana Krejčího. Stál u takového bidla, které bylo jako sloupek v plotě. Byl tam také parašutista Pavelka – stál spoutaný s rukama za zády u venkovních suchých záchodků. Hlídal ho muž v uniformě. V ten okamžik Němci přiváděli tatínka z pole. Němci se česky zeptali parašutisty: Je to Kalina? Odpověděl něco v tom smyslu, že ho nezná. Jeden z Němců ho okamžitě a silně udeřil, až narazil hlavou na zeď. Pak se zeptali tatínka na parašutistu Pavelku. Po záporné odpovědi udeřil Němec tatínka baterkou, kterou měl v ruce, do tváře. Tatínek okamžitě silně v tváři krvácet, myslím si, že mu ten Němec tím úderem vyrazil nějaký zub.*“⁹⁹ Vystrašená dívka se schovala i se svoji mladší sestrou k sousedům. „*Z okna bytu manželů Žádných jsem naposledy v životě viděla tatínka. Němci odváděli, jeho, pana Krejčího, parašutistu pana Gráda k autu. Pana Gráda, jak jsme se později dozvěděly, gestap zatklo v cukrovaru ve Vrdech.*“¹⁰⁰ O tom jak probíhaly výslechy

---

Františkem Pavelkou z paravýsadku Percentage

⁹⁸ABS, fond Německé soudy v říši – číselné značení 141, sign. 141-344-4, Písemný příkaz Hlavní úřadovny státní policie Praha z 25. října 1941 ke vzetí do vazby právě zatčeného svobodníka aspiranta Františka Pavelky z paravýsadku Percentage

⁹⁹ ŠUSTEK, c. d., s. 170, Pamětnická výpověď paní Miloslavy Krejčové rozené Kalinové, 12. únor 2015, Čáslav

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 170

zatčených a jak byly tvrdě tělesně trestáni, se můžeme dozvědět z návštěvy manžela paní Kalinové ve věznici Praha-Pankrác: „*Když tatínka Němci přivedli do návštěvní místnosti věznice, nemohla ho nejprve poznat. Byla otřesena tím, jak byl zubožený a že měl vytlučené zuby.*“

Dva dny po svém zatčení 27. října 1941 byl proveden první výslech svobodníka aspiranta Františka Pavelky. Jak tyto výslechy byly vedeny? Je možné předpokládat, že byl vystaven tvrdému fyzickému bití. Avšak Pavelka věděl o své nynější úloze – neprozradit žádné důležité informace: „*Chci a zůstávám do poslední chvíle důstojným reprezentantem svých kamarádů vojáků.*“ Ve svých výpovědích neuváděl všechny informace o svém odchodu do zahraničí, ani o svém výcviku v Anglii. O svých spolupracovnících či pomocnících vypovídal jen známé informace, které si mohli příslušníci tajné státní policie ověřit při jejich výsleších. O svých třech pomocnících – Františku Kalinovi, Františku Grádovi a Antonínu Krejčím z Koudelova nevyprávěl jejich jména. Pravděpodobně je tehdy ani jmény neznal. František Pavelka byl v období od 27. října 1941 až 23. července 1942 vyslýchán hned několikrát. Ve svých výpovědích mísil nepravdivé informace s pravdivými. Každý ze zatčených byl v samovazbě ve věznici Praha-Pankrác, ke svým výslechům byly eskortováni do Petschkova paláce.

4.2.6. Smrt ve věznici Plötzensee

Věznice Berlín-Plötzensee byla jedním z míst Třetí říše, kde byly vykonány rozsudky smrti nad odsouzenými. Rozsudky byly zde vykonávány již roku 1933. Největší skupina odsouzených byla německé národnosti. Druhou nejčastější národnostní skupinou odsouzených byli českoslovenští odbojáři. Nejčastějším způsobem ukončení životní poutě byla dekapitace, tj. stětí gilotinou. Užívalo se také oběšení. Dne 1. srpna 1942 byla podána obžaloba proti svobodníku aspirantovi Františku Pavelkovi a jeho třem pomocníkům z Koudelova Františku Grádovi, Františku Kalinovi a Antonínu Krejčímu Lidovému soudnímu dvoru v Berlíně. Obžalovaní byli eskortováni 5. srpna 1942 do berlínské věznice Plötzensee, ve které čekali na nevyhnutelný rozsudek. Ten byl vynesena Lidový soudním dvorem v Berlíně již 19. srpna 1942 Pavelka, Grád, Kalina a Krejčí byli se za podporu nepřítelů, přípravu velezrady a nedovolené držení radiotelegrafického zařízení, Pavelka také pro zemězrádnou konspiraci a nedovolené držení zbraně, odsuzují k smrti a ztrátě čestných občanských práv. Obžalovaní ponесou náklady soudního řízení.¹⁰¹ Tak zněl výrok

---

¹⁰¹ ABS, fond Německé soudy v říši, sign. 141-334-7, Rozsudek Lidového soudního dvora vynesena 19. srpna 1942 nad svobodníkem aspirantem Františkem Pavelkou z paravýsadku Percentage, jeho

nad čtveřicí protektorátních příslušníků. František Pavelka se obrátil již 24. srpna 1942 s žádostí o zmírnění trestu nejen pro sebe, ale také pro své pomocníky z Koudelova: „*Lituji svého činu, který si musím odpykat a trpím. Jsem ale mladý a mám jediné přání stát se ještě jednou platným členem lidské společnosti. Jménem své nešťastné nemocné matky prosím o zmírnění výměry trestu. Současně prosím za nešťastné pomahače: Fr. Kalinu, Fr. Gráda a A. Krejčího, kteří by chtěli žít pro své rodiny. Prosím milého Boha a Vůdce o milost. V naději a veškerou úctou student František Pavelka.*“¹⁰² O milost pro svého milovaného syna požádali vrchní říšského zástupce u Lidového soudního dvora v Berlíně rodiče František Pavelky Antonína a Julie Pavelkovi: „*My oba prosíme opět o slitování a milost pro našeho syna, který určitě svého činu lituje. Slibujeme, že našemu Vůdci a panu vrchnímu státnímu zástupci budeme věrní a vděční.*“¹⁰³ Je zcela pravděpodobné, že o milost či o zmírnění trestu požádali také tři pomocníci Pavelky z Koudelova. Ke všem žádostem o milost či zmírnění trestu se vyjádřil vedoucí Hlavní úřadovny státní policie Praha, v případě Františka Pavelky tak učinil 25. září 1942 Ernst Gerke, který se k oběma žádostem vyjádřil zamítavě: „*Zvláštní okolnosti, které by se měly zohlednit při přezkoumávání možného omilostnění Pavelky, zde nejsou. Udělení milosti se proto nedoporučuje.*“¹⁰⁴ Ernst Gerke zašel v tomto případě ještě dál: „*V případě, že dojde k vykonání rozsudku, vznáším námitky také proti, aby mrtvola byla vydána příbuzným odsouzeného k pohřbení v protektorátu.*“¹⁰⁵

Dne 24. prosince 1942 zaslal vedoucí oddělení na říšském ministerstvu Josef Mettgenberg, jež pověřen dohledem nad trestnicemi a vykonáváním trestního práva žádost o urychlení rozsudku nad odsouzenými z 19. srpna 1942 – Františkem Pavelkou, Františkem Grádem, Františkem Kalinou a Antonínem Krejčím. K vykonání exekuce bylo doporučeno mistra popravčího Röttgera. Mrtvá těla zavražděných měla být podle spolupracovníky

¹⁰² ABS, fond Německé soudy v říši, sign. 141-334-11, Písemná žádost svobodníka aspiranta Františka Pavelky adresovaná 24. srpna vrchnímu říšskému zastupitelství u Lidového soudního dvora v Berlíně o udělení milosti

¹⁰³ ABS, fond Německé soudy v říši, sign. 141- 334-11, Písemná žádost Antonína a Julie Pavelkových adresovaná 7. září 1942 vrchnímu říšskému zástupci u Lidového soudního dvora v Berlíně o udělení milosti jejich svobodníku aspirantovi Františku Pavelkovi, odsouzenému k trestu smrti.

¹⁰⁴ ABS, fond Německé soudy v říši, sign.141-334-11, Dopis vedoucího Hlavní úřadovny státní policie Praha Ernsta Gerkeho z 25. září 1942 s doporučením vrchnímu říšskému zástupci Huhnstockovi u Lidového soudního dvora v Berlíně nevyhovět žádosti o milost podané k smrti odsouzeným svobodníkem aspirantem Františkem Pavelkou z paravýsadku Percentage

¹⁰⁵ Tamtéž

doporučení Mettgenberga přenechána Anatomickému ústavu univerzity v Berlíně.¹⁰⁶ Žádosti vedoucího oddělení na říšském ministerstvu justice Josefa Mettgenberga bylo vyhověno a přípravy k vykonání rozsudku nad odsouzenými z 19. srpna 1942 nabraly rychlý spád. Vrchní říšský zástupce u Lidového soudního dvora nařídil již 8. ledna 1943 o úředním postupu při vykonání exekucí. Odsouzeným mělo být o tři dny později v pondělí 11. ledna 1943 ve 13. hodin oznámeno, že téhož dne ve 20 hodin bude nad nimi vykonán rozsudek.

Odsouzeným československým vězňům Františku Pavelkovi, Františku Grádovi, Františku Kalinovi a Antonínu Krejčím, kteří byli odsouzeni 15. srpna 1942 Lidovým dvorním soudem v Berlíně k trestu smrti, byla tato informace sdělena. „*Koncem července 1942 dostáváme zprávu, že dojde v nejbližší době k popravě 30 odsouzených. K velkým popravám došlo. Večer před popravou cítíme v celách kouř cigaret, které dostávají odsouzenici na poslední noc. Slyšíme klepání dveří, ztlumené hlasy ďáblů, otvírání a zavírání. Chodí kněz. Cinkají lahve od piva. Chlapci dostávají ½ litru piva k večeři. Posloucháme dobře jako lišky, lahví je mnoho, mnoho bude mrtvých.*“¹⁰⁷ Odsouzeným bylo umožněno posledního rozloučení se svými rodinami. Jaké pocity prožívali ve chvíli, kdy jim byla oznámena blížící se smrt? „*Odsouzenec se během oznámení choval pokojně a odhodlaně*“¹⁰⁸ V dochovaných dopisech Františka Pavelky a Františka Gráda je možné nahlédnout do jejich mysli krátce před smrtí: „*Až večer - po všem - mi bude dobře. Není přece utrpení bez konce. Četl jsem, že člověk je nemocen, žije-li v tomto světě a vyléčení najde až ve smrti. Mám jen největší obavu o Tebe. Musíš být silná – je zde ještě Toniček. V něm a v dětech, které zplodí, hleděj sílu, útěchu a život. Snad Tě to vyléčí z bolesti. Je to mé poslední a nejsvětější přání - Mamičko. Ve vzpomínkách na mne, ale žij! Mám před sebou Vaše fotografie. Líbám Vás naposledy a беру si Vaše požehnání. Jiného nemám, co bych měl odkázat.*“¹⁰⁹ František Pavelka žádal své nejbližší o odpuštění a odcházel na smrt smířen a vyrovnan. „*Milá ženo, milé děti! Musím Vám dnes napsat smutnou zprávu. Dnes*

---

¹⁰⁶ ABS, fond Německé soudy v říši, sign. 141-334-5, Josef Mettgenberg z úřadu říšského ministra spravedlnosti žádá o urychlení všech dalších záležitostí spojených s rozsudkem

¹⁰⁷ CEBE-HABERSKÝ, c. d., s. 73

¹⁰⁸ ABS, fond Německé soudy v říši, sign. 141-334-8, Protokol podepsaný státním zástupcem dr. Bruchhausem a justičním tajemníkem Karpem o vykonání oznámení rozsudku Františka Kaliny

¹⁰⁹ František PAVELKA, Poslední dopis, in: Padesát let Státního reformního reálného gymnázia v Břeclavi, Břeclav 1969, s. 56

v 8 hodin večer musím zemřít. Moji milí s bolestí se s Vámi loučím. Nezapomeňte na mne, modlete se za moji ubohou duši. Právě jsem se vyzpovídal a přijal svaté přijímaná. ¹¹⁰

Odsouzené na smrt připravovali na své poslední cestě ve věznici v Berlíně – Plötzensee dva římskokatoličtí vězeňští kněží Hermann Lohoff a Harald Poelchau: „*Farář Lohoff zachoval lidskou důstojnost nad smečkou surovců. Přinesl nám přesnou zprávu, že Heydrich byl v Praze těžce zraněn a že zemřel. Mluvil o stanném právu a opatrně nám říkal, že se v Praze dosti popravuje. Neměli jsme však tušení, v jakém rozsahu se tak děje. Farář Lohoff doznával, že nemůže již déle nésti tíhu hrůzy, kterou režim působí krvavými vraždami na nás páchanými. Zdálo se mi skutečně, že se propadá tělesně pod každou novou popravou.*”¹¹¹ Po 20. hodině byli odsouzení předvedeni dvěma úředníky z věznice s rukama spoutanýma za zády - prvním byl František Pavelka, druhým Antonín Krejčí, třetím František Kalina a čtvrtým František Grád. Přítomni všem exekucím byli vedoucí výkonu rozsudku státní zástupce dr. Bruchhaus, dva úředníci věznice justiční zaměstnanec Karpe, soudní vrchní inspektor Schulza a mistr popravčí Röttger se svými třemi pomocníky. Jak probíhala samotná exekuce a jak se při ní choval odsouzený? Nejprve byla konstatována totožnost předvedeného s odsouzeným, poté nařídil vedoucí výkonu popravčímu, aby vykonal rozsudek. Odsouzený byl klidný a vyrovnaný, bez odporu se nechal položit pod gilotinu, načež popravčí mistr provedl dekapitaci a následně ohlásil, že rozsudek byl vykonán. Vykonání rozsudku trvalo od předvedení až k podání hlášení o vykonání rozsudku 18 sekund.¹¹² „*Jak vzorná a dokonalá byla nacistická organizace smrti. Kat objížděl Berlín, Breslau a Magdeburg. Za každý kus prý pobíral 50 Mk, jeho pomocníci po 20 Mk.*”¹¹³

Rodiny zavražděných československých vlastenců měly uhradit úkony spojené s exekucí. O smrti svých nejbližších se pravděpodobně dozvěděli nejprve z vylepovaných rudých plakátů, které byly vylepovány ve dnech 19. ledna a 20. ledna 1943 v Kolíně a v Koudelově.¹¹⁴ „*Skutečnost, že tatínek, pánové Grád a Krejčí byli popraveni, dozvěděli jsme se z vylepených vyhlásek. Byly to rudé tištěné plakáty. Někdo je vylepil i u nás v Koudelově*

¹¹⁰ ŠUSTEK, c. d. , s. 262

¹¹¹ CEBE-HABERSKÝ, c. d. , s. 59, 68

¹¹² ABS, fond Německé soudy v říši, sign 141-334-5, Protokol z 11. ledna 1943, podepsaný dr. Bruchausem a Karpem o vykonání popravky svobodníka aspiranta Františka Pavelky z paravýsadku Percentage katem Wilhelmem Röttgerem, František Pavelka zemřel ve 20 hodin 18 minut, Antonín Krejčí zemřel ve 20 hodin 20 minut, František Kalina zemřel ve 20 hodin 22 minut František Grád zemřel ve 20 hodin 36 minut.

¹¹³ CEBE-HABERSKÝ, c. d.s. 46, 47

¹¹⁴ ABS, fond Německé soudy v říši, sign. 141-334-

*a maminku pak o tom informoval nějaký soused.*¹¹⁵ Až o několik dní později rodinám zavražděných byly odeslány úmrtní oznámení a osobní věci zemřelých. „*Po nedlouhé době přišel z Berlína i úředně vystavený úmrtní list a balíček s tatínkovým prádlem i fotografiemi.*“¹¹⁶

Ostatky zemřelých ani jejich popel nebylo rodinám umožněno převzít. Přesto se rodiny - Františka Pavelky na hřbitově v Brně-Židenicích, Františka Kaliny a Františka Gráda na hřbitově v Čáslavi - rozhodly vytvořit pro své zemřelé symbolické poslední spočinutí.

Svobodník aspirant František Pavelka byl několikrát za svoji odbojovou činnost vyznamenán a povýšen. Dne 28. října 1942 byl vyznamenán Československým válečným křížem 1939 a téhož dne byl povýšen do hodnosti poručíka pěchoty s účinností a pořadím od 28. října 1942. Dne 7. března 1944 mu byla udělena Československá pamětní medaile se štítkem F-VB. Dne 8. září 1945 byl vyznamenán druhým Československým válečným křížem 1939 in memoriam. Dne 20. října 1945 byl vyznamenán třetím Československým válečným křížem in memoriam. Dne 1. prosince byl povýšen do hodnosti nadporučíka pěchoty v záloze in memoriam. Dne 17. července 1948 byl povýšen do hodnosti kapitána pěchoty v záloze in memoriam s účinností a pořadím od 1. července 1948.¹¹⁷

5. Závěr

„Drazí! Vím, činím odvážný kousek, věřím, že se mi podaří. Lituji, že jsem tak neučinil při poslední návštěvě, doufám, že mou historii zvíte aspoň od Aničky. Jsem a

---

¹¹⁵ ŠUSTEK, c. d., s. 171, Pamětnická výpověď paní Miloslavy Krejčové rozené Kalinové z 12. února 2015 v Čáslavi

¹¹⁶ Tamtéž

¹¹⁷ REICHL, c. d., s. 13

zůstávám vojákem čsl. armády v Anglii, kterou jsem opustil 3. X. 41, abych jako parašutista přivezl vysílací stanici a poselství národu a spolupracoval s domácím vedením v osvobozovací akci. Lituji, že jsem nemohl dokončit celý úkol. Krátce po příjezdu bylo pražské vedení zatčeno a 25. X. 41 ve 4 hod. Zrána zákeřně 10 gestapáky i já ve svém tajném bytě, nemaje zpráv, co se vůbec děje.“ Dne 7. června 1942 napsal tato slova v motáku z cely 270 své rodině jediný příslušník zvláštní operace Percentage svobodník aspirant František Pavelka.

František Pavelka pocházel z rodiny telegrafního úředníka. Své mládí strávil v rodné Břeclavi, kde absolvoval obecnou školu a poté studoval Státní reformované reálné gymnázium, avšak z důvodu odstoupení pohraničního území složil maturitní zkoušku na reálném gymnáziu v Hodoníně. Vynikal ve studiu cizích jazyků a byl zdatným sportovcem. Byl členem dělnické tělocvičné jednoty v Břeclavi. Ve studiu filosofie nemohl pokračovat v důsledku 17. listopadu 1939 a uzavřením všech vysokých škol na území protektorátu Čechy a Morava, proto pracoval na telegrafním úřadě v Brně. Jako teprve devatenáctiletý odešel spolu s dalšími šesti kamarády bojovat za osvobození své rodné vlasti do zahraničí tzv. jižní trasou přes Slovensko, Maďarsko, Jugoslávii, Turecko, Libanon a Francii. Ve Francii se účastnil ústupových bojů a poté byl evakuován do Velké Británie.

V srpnu 1941 absolvoval sabotážnický kurz ve Skotsku mezi prvními československými frekventanty. Následně byl vybrán pro splnění úkolu zvláštní operace na území okupované vlasti. Byl odhodlán své poslání splnit. Po svém návratu do vlasti se s pomocí tří zemědělských pracovníků velkostatku v Koudelově u Čáslavi napojil na nasavreckou skupinu domácí odbojové organizace Petiční výbor věrni zůstaneme. Veliteli nasavrecké skupiny poštmistru Václavu Doležalovi předal vysílací radiostanici, šifrovací klíče, krystaly i vzkaz od ministra národní obrany exilové vlády v Londýně divizního generála Jana Sergěje Ingra. O dva později přijel se svým doprovodem Rudolfem Michálkem do Prahy. Pravidelně se v Praze setkával s předními představiteli domácí odbojové organizace PVVZ Ing. Josefem Friedlem a JUDr. Karlem Bondym. Na schůzkách projednávali možnosti zapojení Františka Pavelky. Bylo rozhodnuto, že bude podřízen plukovníku Josefu Churavému. K tomu však v důsledku zatčení Churavého nedošlo, proto bylo zvažováno nové zapojení Františka Pavelky do činnosti domácí odbojové organizace Petiční výbor věrni zůstaneme. S největší pravděpodobností měly být využity jeho znalosti z radiotelegrafického výcviku. V důsledku rozsáhlého zatýkání předních představitelů domácí odbojové organizace PVVZ v Praze i ve východních Čechách byl zatčen ve druhém ilegálním bytě tajnou státní policií i svobodník František

Pavelka. Při jeho zatčení nebyl žádný písemný materiál nalezen. Jeho falešná policejní přihláška i falešná občanská legitimace na jméno Petr Soukup byly nalezeny dvěma příslušníky tajné státní policie Praha až o čtyři dny později v jeho prvním ilegálním bytě v Závašově ulici 8. Stal se tak prvním československým parašutistou vyslaným z Anglie, který se dostal do rukou tajné státní policie. Uvědomil si svoji nynější úlohu: *„Jsa zrazen, nežehráám a bojuji dál i zde ve světě mříží. S čistým svědomím že jsem nezradil nikoho z domácích lidí, a zvlášt' a v tom spočívá nyní můj úkol, nikoho a nic důležitého z Anglie. Chci a zůstávám do poslední chvíle důstojným reprezentantem svých kamarádů vojáků.“* Byl podroben psychicky i fyzicky tvrdým výslechům. V období od 27. října 1941 – 23. července 1942 byl vyslýchán několikrát. Ve svých výsleších mísil převážně nepravdivé údaje s pravdivými. Uvedl velmi málo důležitých údajů pro tajnou státní policii, se kterými by mohla dále pracovat. V žádném výslechovém protokolu neuvedl jména svých prvních pomocníků z Koudelova, navíc mluvil pouze o dvou. Neuvedl ani svou sestřenicí Annu Maršálkovou, kterou v Praze pravidelně navštěvoval. Odbojáře z domácí odbojové organizace PVVZ jmenoval převážně krycími jmény. Do 5. srpna 1942 byl vězněn v samovazbě ve věznici Praha-Pankrác, následně byl eskortován do věznice Berlín-Plötzensee. Lidovým soudním dvorem v Berlíně byl 19. srpna 1942 odsouzen k trestu smrti. Na vykonání čekal 145 dní až do 11. ledna 1943 ve 20 hodin 18 minut byl sťat gilotinou ve věznici Berlín-Plötzensee. Před smrtí byl smířen se svým osudem a odcházel s myšlenkami na svoji rodinu a na své přátele. Stal se tak prvním a zároveň jediným československým parašutistou, nad kterým byl zde rozsudek. Téhož dne byli sťati také jeho tři pomocníci z Koudelova – Antonín Krejčí, František Kalina a František Grád.

Jediný člen zvláštní operace Percentage svobodník aspirant František Pavelka své úkoly, které mu byly přiděleny nadřízenými v Londýně splnil. Neprávem byl v literatuře stavěn vedle jiných kolegů – parašutistů především Karla Čurdy, Václava Kindla či Viliama Gerika. Ti zradili a byli aktivními spolupracovníky tajné státní policie. V první vlně výsadek vyslaných ze západu v operačním období 1941/1942 seskočilo na území okupované vlasti 27 parašutistů ve 12 zvláštních operacích. Ne všechny splnily své úkoly a tudíž byly úspěšné. Na svobodníka aspiranta Františka Pavelku by se mělo nahlížet na toho úspěšného. Měl by stát v očích široké veřejnosti vedle členů výsadku Anthropoid a Silver A.

6. Seznam pramenů a literatury:

A) Archivní prameny

Archiv bezpečnostních složek

fond Německé soudy v říši – číselné značení 141

fond Hlavní zpráva vojenské kontrarozvědky – číselné značení 302

fond Různé bezpečnostní složky – číselné značení 135

Vojenský ústřední archiv - Vojenský historický archiv Praha

fond Velitelství vojenské zpravodajské služby – číselné značení 37

fond Sběrka dokumentace oddělení pro vydávání osvědčení ministerstvem obrany podle zákona č. 255/1946 Sb.

Moravské zemské muzeum Brno

historické oddělení

B) Edice dokumentů

Čestmír AMORT, Heydrichiáda, nakladatelství Naše vojsko, Praha 1965

Vojtěch ŠUSTEK, Atentát na Reinharda Heydricha a druhé stanné právo na území tzv. protektorátu Čechy a Morava, Edice historických dokumentů sv. 3, nakladatelství Scriptorium, Praha 2019, ISBN 978-80-86852-48-5

C) Periodika

Acta Universitatis Carolinae – Philosophica historica

Časopis matice moravské

Historie a vojenství

Hlas revoluce

Jižní Morava

Malovaný kraj, národopisný a vlastivědný časopis Slováků

Muzeum a současnost

Odboj a revoluce – Zprávy

Práce muzea v Kolíně

Středočeský sborník historických

Tereziánské listy

D) Nevydané rukopisy

Karolína STEGUROVÁ, „Rozhodovali se jinak...“ , Chování československých parašutistů zatčených 1941 – 1943, Diplomová práce, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2012

E) Memoárová a deníková literatura

Jaroslav CEBE-HABERSKÝ, Dům mrtvých: věznice Moabit a Plötzensee 1940 – 1942, Praha 1946

F) Články, časopisecké a sborníkové studie

Jan BŘEČKA, Operace Bivouac, in: Časopis matice moravské, roč. 108, 1989, č. 2, s. 195 – 209

Jan BŘEČKA, Břeclavští rodáci ve speciálních operacích II. světové války, in: Město Břeclav, vlastivědná a muzejní společnost 2001, s. 220 – 227

Jan BŘEČKA, Orel létá sám... K životním osudům břeclavského rodáka Františka Pavelky, in: Jižní Morava, roč. 49, 2013, sv. 52, s. 233 – 242

Jan BŘEČKA, Kroměřížský rodák Otmar Riedl – první československý „nebeský posel“ 2. světové války, in: Kroměřížsko v kontextu II. světové války, Sborník příspěvků mezinárodní odborné konference, Kroměříž 2015, s. 61 -71

Jan BŘEČKA, Jsem a zůstávám vojákem..., in: Malovaný kraj, národopisný a vlastivědný časopis Slovácka, č. 3, 1999, s. 12 – 13

Vítězslav HANÁK, Operace Percentage, in: Historie a vojenství, oč. 49, 2000, č. , s. 828 - 846

Zdeněk JELÍNEK, Operace Percentage, in: Odboja revoluce – Zprávy, 1969, č. 2, s. 64 - 107

Zdeněk JELÍNEK, Západní paraskupiny a jejich spolupráce s domácím odbojem, in: Odboj a revoluce – Zprávy, 1970, č. 1, s. 50 – 188

Zdeněk JELÍNEK, Počátky odboje na Nasavrcku, in: Hlas revoluce, č. 23, 1990

Zdeněk JELÍNEK, Čeští parašutisté ze Západu věznění v Terezíně – František Pospíšil, in: Terezínské listy, č. 21, 1993, s. 25 – 37

Zdeněk JELÍNEK, Čeští parašutisté ze Západu věznění v Terezíně – Bohuslav Grabovský, in: Terezínské listy, č. 22, 1994, s. 54 – 83

Zdeněk JELÍNEK, Čeští parašutisté ze Západu věznění v Terezíně – Viliam Gerik, in: Terezínské listy, č. 23, 1995, s. 71 – 92

Zdeněk JELÍNEK, Čeští parašutisté ze Západu věznění v Terezíně – Viliam Gerik, in: Terezínské listy, č. 24, 1996, s. 19 – 26

Zdeněk JELÍNEK, Operace Intransitive a Tin, in: Muzeum a současnost, Středočeské muzeum Rožtoky u Prahy 1984, s. 5 – 71

Zdeněk JELÍNEK, Operace Out Distance , in: Pražský sborník historický , roč. 21, 1988, s. 16 – 48

Václav KRŮTA, K výsadku Bioscop, Bivouac, a Steel u Křivoklátku v roce 1942, in : Středočeský sborník historický, č. 20, 1994, s. 61 - 72

Václav KRŮTA, Život a smrt parašutisty Bohuslava Kouby z britského roje Bioscop, in: Středočeský sborník historický, č. 22 – 23, 1996 – 1997, s. 163 – 178

Václav KRŮTA, K pestrým osudům slánského rodáka parašutisty z Anglie Karala Svobody a jeho rodiny, in: Slánský obzor, č. 6(106), 1998, s. 43 – 76

Václav KRŮTA, Mimořádné osudy zvláštního vězně – parašutisty Viliama Gerika, in:., roč. 62, č.4 Tereziánské listy č. 27, 1999, s. 47 – 71

Jan KUKLÍK st., Odbojová organizace PVVZ ve východních a severovýchodních Čechách v letech 1939 – 1941, in: Acta Universitatis Carolinae- Philosophica et Historica I, Z pomocných věd historických V, Univerzita Karlova, Praha 1984, s. 73 – 112

Jan KUKLÍK st., Využití nových pramenů k dějinám protifašistického odboje – Rekonstrukce činnosti skupiny poštovních zaměstnanců v ilegální organizaci PVVZ, in: In Memoriam Zdeňka Fialy, Z pomocných věd historických, Univerzita Karlova, Praha 1978, s. 187 – 213

Lubomír LEHÁR, Gestapo a odbojová skupina PVVZ, in Historie a vojenství, roč. 17, č. 6-7, 1968, s. 1034 - 1045

Jindřich MAREK, Ringway – kolébka čs. Vysádkového vojska, in: Historie a vojenství, roč. 62, č.2, 2013, s. 42 – 63

Jiří PLACHÝ, Osudné selhání české zpravodajské služby?, in: Historie a vojenství, roč. 62, č. 4, s. 60 -70

Oldřich SLÁDEK, Gestapo v boji proti první vlně výsadků vyslaných z Anglie v operačním období 1941 - 1942, in. Historie a vojenství roč. 18, 1969, č. 2 , s. 247 – 301

Vojtěch ŠUSTEK, Zatčení člena paraskupiny Bivouac Jindřicha Čouška ve světle nových zjištění, in: Jižní Morava, roč. 47, 2011, sv. 5, s. 129 – 166

G) Encyklopedické příručky

Kolektiv autorů, Vojenské osobnosti československého odboje 1939 – 1945, vydalo Ministerstvo obrany- AVIS, Praha 2005, ISBN 80-7278-233-9

Jiří FIDLER, Atentát 1942: malý encyklopedický slovník, nakladatelství Jota, Brno 2002, ISBN 80-7217-177-1

H) Literatura

Jaroslav ANDREJS, Smrt boha smrti, nakladatelství Jota, Brno 1997, ISBN 80-7217-011-2

Jan BŘEČKA - Jiří MIKULKA, Parašutisté proti hákovému kříži: publikace k výstavě otevřené k 50. výročí atentátu na Reinharda Heydricha, vydalo Moravské zemské muzeum – historické oddělení, Brno 1992, ISBN 80-7028-041-7

Jan BŘEČKA, Silver B neodpovídá: historie čs. paraskupiny z Velké Británie v letech 2. světové války, vydal Spolek přátel československého opevnění, Brno 2004, ISBN 80-86463-19-2

JAN BŘEČKA, Moravské Slovácko a československé výsadkové operace ze Západu v letech 1941- 1945, vydalo Moravské zemské muzeum, Brno 2015, ISBN 978-80-7028-450-6

Jaroslav ČVANČARA, Akce Atentát, nakladatelství Magnet-Press, Praha 1991

Jaroslav ČVANČARA, Někomu život, někomu smrt: československý odboj a nacistická okupační moc 1939 – 1941, nakladatelství Laguna, Praha 1997, ISBN 80-86274-81-2

Jaroslav ČVANČARA, Někomu život, někomu smrt: československý odboj a nacistická okupační moc 1941 – 1943, nakladatelství Laguna, Praha 2008, ISBN 978-80-86274-81-2

Jaroslav ČVANČARA, Někomu život, někomu smrt: československý odboj a nacistická okupační moc 1943 – 1945, nakladatelství Laguna, Praha 2008, ISBN 978-80-86274-77-5

Jiří DEML, Jan Hrubý: život, doba a kamarádi jednoho z mužů z 18. června 1942, vydalo Město Kunovice, Kunovice 2016, ISBN 978-80-260-989-8

Jiří DOLEŽAL, Jediná cesta: cesta ozbrojeného boje v českých zemích, nakladatelství Naše vojsko, Praha 1966

Vítězslav HANÁK, Muži a radiostanice tajné války, nakladatelství ELLI print, Dvůr Králové nad Labem 2002, ISBN 80-238-0322-5

Miroslav IVANOV, Nejen černé uniformy: monology o atentátu na Reinharda Heydricha, nakladatelství Naše vojsko, Praha 1963

Miroslav IVANOV, A hořel snad i kámen, nakladatelství Panorama, Praha 1982

Zdeněk JELÍNEK, Operace Silver A, nakladatelství Naše vojsko, Praha 1992, ISBN 80-206-0112-0

Zdeněk JELÍNEK, Operace Silver A, 2. rozšířené a editované vydání, nakladatelství Scriptorium, Praha 2010, ISBN 978-80-87271-28-5

Zdeněk JELÍNEK, Západní paraskupiny a domácí odboj, vydal Historický ústav Československé armády, Praha 1992

Pavel KMOCH, Operace Anthropoid: Epilog: atentát na Reinharda Heydricha ve světle dobových, nakladatelství Academia, Praha 2018, ISBN 978-80-200-2869-3

Václav KRÁL, Pravda o okupaci, nakladatelství Naše vojsko, Praha 1962

Pavel J. KUTHAN, Muži zvláštní skupiny D: paradesantní akce československého západního odboje za druhé světové války, vydal Spolek přátel československého opevnění, Brno 2001, ISBN 80-86463-01-X

Jindřich MAREK, Pátou kartu bere smrt: českoslovenští parašutisté v britských battledressech 1941-1945, nakladatelství Svět křídel, Cheb 2000, ISBN 80-85280-64-7

Jindřich MAREK, Muži z Ringway: českoslovenští parašutisté ve Velké Británii 1941 – 1945, nakladatelství Svět křídel, Cheb 2014, ISBN 978-80-87567-47-0

Marie MATÚŠŮ, Muži pro speciální operace: SOE a Zvláštní skupina D – příprava československých parašutistů za druhé světové války, nakladatelství Naše vojsko, Praha 2005, ISBN 80-206-0754-4

Lubor NEDBAL, Voják, vlastenec a národní hrdina štábní kapitán pěchoty Oldřich Pehal, vydala obec Vřesovice, Vřesovice 2007

Jiří PADEVĚT, Průvodce protektorátní Prahou: místa – události - lidé, nakladatelství Academia, Praha 2013, ISBN 978-80-200-2256-1

Jiří PLACHÝ, Horší než doba války: osudy parašutistů z Velké Británie v poúnorovém Československu, nakladatelství Svět křídel, Cheb 2014, ISBN 978-80-87567-46-3

Martin REICHL, Cesty osudu: životní příběhy československých parašutistů vycvičených v letech 1941 – 1945 ve Velké Británii, nakladatelství Svět křídel, Cheb 2004, ISBN 86-808-04-1

Oldřich SLÁDEK, Zločinná role gestapa, nakladatelství Naše vojsko, Praha 1986

Oldřich SLÁDEK, Přicházeli z nebe, nakladatelství Naše vojsko, Praha 1993, ISBN 80-206-0289-5

Eduard STEHLÍK, Nezastaví mne ani to nejhorší ..., nakladatelství Tváře, Žďár nad Sázavou 2017, ISBN 978-80-88041-14-6

Jiří ŠOLC, Bylo málo mužů: Českoslovenští parašutisté na západní frontě za druhé světové války, nakladatelství Merkur, Praha 1991, ISBN 80-7032-624-7

Jiří ŠOLC, A zpívali jsme Tipperary: výcvik československých parašutistů ve Velké Británii, nakladatelství Merkur, Praha 1993, ISBN 80-7032-853-3

Jiří ŠOLC, Podpalte Československo!: operace Perun, nakladatelství Merkur, Praha 1991, ISBN 80-7032-361-2

Jiří ŠOLC, Podpalte Československo!: operace Benjamin, nakladatelství Merkur, Praha 1991, ISBN 80-7032-373-6

Max TRUPAR, Bohuslav Grabovský, vydala Historickodokumentační komise okresního výboru Českého svazu protifašistických bojovníků, Opava 1987

Pavel ŠMEJKAL, Protektorátem po stopách parašutistů: vojáci – odbojáři – památníky, nakladatelství Academia, Praha 2016, ISBN 978-80-200-2614-9

7. Seznam příloh:

Příloha 1 svobodník aspirant František Pavelka na Porchester Gate.....
Příloha 2 Dělnická tělovýchovná jednota Břeclav.....
Příloha 3 ZŠ a MŠ Kupkova Břeclav.....
Příloha 4 Státní reformní reálné gymnázium Břeclav.....

Příloha 5 Libor Zapletal.....	
Příloha 6 Pamětní deska na FF MU, index Pavelky.....	
Příloha 7 Josef Machovský-Vrbka, vlakové nádraží Podivín.....	
Příloha 8 plukovník František Moravec.....	
Příloha 9 František Pavelka a Libor Zapletal v anglické společnosti.....	
Příloha 10 První účastníci sabotážnického kursu ve Skotsku.....	
Příloha 11 Místa výcviku československých vojáků.....	
Příloha 12 Výcvik československých vojáků ve Skotsku.....	
Příloha 13 Britští instruktoři SOE.....	
Příloha 14 Britští instruktoři SOE.....	
Příloha 15 Sabotážnický kurs československých vojáků ve Skotsku.....	
Příloha 16 svobodník aspirant František Pavelka na Porchester Gate.....	
Příloha 17 Parašutistický kurs v Ringway u Manchesteru.....	
Příloha 18 Parašutistický kurs v Ringway u Manchesteru.....	
Příloha 19 Bedřich Neumann, Karel Paleček, Rudolf Hrubec.....	
Příloha 20 Příchod Reinharda Heydricha a první stanné právo, Alois Eliáš.....	
Příloha 21 Josef Bílý, Hugo Vojta, Vojenská střelnice v Ruzyni.....	
Příloha 22 František Pavelka v civilním oděvu.....	
Příloha 23 Pátek 3. října 1941 – „významný den“.....	
Příloha 24 Dvumotorový bombardér Whitley, R. C. Hockey, Jaroslav Šustr	
Příloha 25 Koudelov u Čáslavi, místo seskoku operace Percentage.....	
Příloha 26 První pomocníci Pavelky – F. Grád, F. Kalina, A. Krejčí.....	
Příloha 27 Pavelkův vzkaz, F. Burša, Městská spořitelna Chrudim	
Příloha 28 Členové PVVZ Michálek, Paprstein, Šukal, Buchar.....	
Příloha 29 Josef Friedl, Sergěj Ingr, Antonín Nera.....	
Příloha 30 Vzkaz divizního generála Jan Sergěje Ingra.....	
Příloha 31 Karel Bondy, palác Akropolis.....	
Příloha 32 Josef Churavý, Josef Jedlička, Willy Abendschön	
Příloha 33 Anna Pollertová, Anny Letenské pamětní deska PVVZ	
Příloha 34 Chvalova 1202/8, falešná občanská legitimace F. Pavelky	
Příloha 35 Kamenická 622/46, F. Pavelka.....	
Příloha 36 Petschkův palác, F. Pavelka.....	
Příloha 37 F. Pavelka ve své kombinéze parašutisty, vysílačka.....	
Příloha 38 Věznice Plötzensee v Berlíně.....	

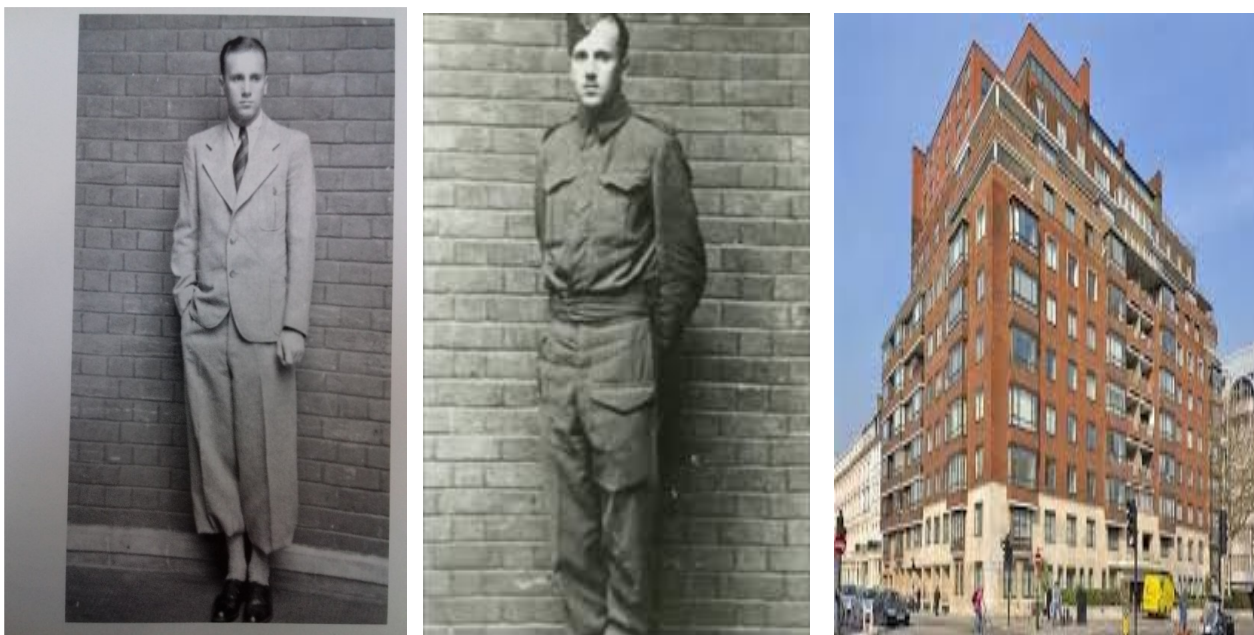
Příloha 39 Odbojáři zavraždění ve věznici Plötzensee.....	
Příloha 40 Kenotafy F. Pavelky, F. Gráda a F. Kaliny.....	

8. Seznam zkratk:

arm	armádní
asp	aspirant
čet	četař
div	divizního

gen	generál
gšt	generální štáb
kpt	kapitán
mjr	major
ON	Obrana Národa
OSVO	Obec sokolská v odboji
plk	plukovník
PVVZ	Petiční výbor věrni zůstaneme
PÚ	Politické ústředí
SOE	Special Operation Executive
STS	Special training Station
svob	Svobodník
štb	štábní

Příloha 1.

Svobodník aspirant (in memoriam kapitán pěchoty) František Pavelka (29. 11. 1920 Břeclav – 11.1. 1943 Berlín - Plötzensee) se narodil do rodiny telegrafního úředníka Antonína Pavelky a jeho manželky Julie rozené Hergouthové. Dne 30. 9. 1941 byl Františku Pavelkovi v kanceláři přednosta II. oddělení MNO plk. Františka Moravce v budově Porchester Gate na Bayswater Road v Londýně přidělen zvláštní úkol... (fota MZM Brno – historické oddělení, VÚA-VHA Praha)

Příloha 2.

František Pavelka byl v mládí výborný sportovec. Vynikal v plavání a lyžování. V letech 1933 – 1938 byl Pavelka (horní řada pátý zprava) také členem Dělnické tělovýchovné jednoty Břeclav. (foto MZM Brno – historické oddělení)

Příloha 3.

V letech 1926 – 1931 studoval František Pavelka na obecné škole v Břeclavi. Dnes v budově sídlí ZŠ a MŠ Kupkova v ulici Kupkova 1020/1. Pamětní deska na fasádě školy připomíná také dalšího břeclavského rodáka a absolventa této obecné školy Ludvíka Čupala (operaci Tin) a jeho rodinu. (foto autor, 30. 9. 2020)

Příloha 4.

V letech 1931 – 1938 studoval Pavelka na Státním reformním reálném gymnáziu v Břeclavi. Pavelka vynikal ve studiu cizích jazyků – němčiny a francouzštiny. Ve třídě se skamarádil s Liborem Zaplětalem. V důsledku mnichovské dohody a odstoupení pohraničního území (Břeclav územně spadala pod Sudety) složil Pavelka maturitní zkoušku s vyznamenáním 14. 6. 1939 na gymnáziu v Hodoníně. (foto, sbírka autora)

Příloha 5.

Libor Zapletal (14.11.1920 Velké Bílovice – 27. 9. 1944 Mauthausen) byl nejbližším Pavelkovým kamarádem a spolužákem na břeclovském gymnáziu. Obecnou školu vychodil v Podivín a od roku 1931 studoval na břeclovském státním reformním reálném gymnáziu v Břeclově. Ze stejných důvodů jako Pavelka složil v červnu 1939 maturitní zkoušku na gymnáziu v Hodoníně. (fota VÚA-VHA Praha, ABS)

Příloha 6.

Po absolvování gymnázia byl Pavelka přijat ke studiu filosofie na Filosofické fakultu Masarykovy Univerzity v Brně. Ve studiu však nemohl v důsledku 17. listopadu 1939 a následného uzavření vysokých škol na území protektorátu Čechy a Morava pokračovat. Pamětní deska ve vestibulu FF MU v Brně a vysokoškolský index studenta Františka Pavelky (fota autor, 18. 9. 2020, MZM Brno – historické oddělení)

Příloha 7.

Josef Machovský – Vrbka (30. září 1917 Grešlové Mýto - 10. srpen 1991 Břeclav) byl jedním ze sedmi kamarádů svobodníka aspiranta Františka Pavelky, kteří spolu odešli v březnu 1940 tzv. balkánskou trasou do zahraničí. Svůj odchod do zahraničí zahájili na vlakovém nádraží v Podivíně. Machovský – Vrbka se stal také příslušníkem československé armády v Anglii a byl vybrán do zvláštní operace Potash. (foto VÚA-VHA Praha, sbírka autora)

Příloha 8

Přednosta II. oddělení MNO plk. František Moravec a (foto VÚA-VHA Praha)

Příloha 9.

Dva kamarádi z břevlavského gymnázia svobodník aspirant František Pavelka (operace Percentage) a svobodník aspirant Libor Zapletal (operace Bivouac) trávili své volné chvíle ve Velké Británii ve společnosti anglických děvčat. (fota VÚA-VHA Praha)

Příloha 10.

Účastníci prvního sabotážnického kurzu na dvoře budovy Porchester Gate na Bayswater Road v Londýně, který absolvovali u jezera Morar ve Skotsku ve dnech 17. července – 7. srpna 1941 zleva: četař Václav Málek, svobodník aspirant Libor Zapletal (operace Bivouac), četař Josef Gemrot (operace Calcium), svobodník aspirant František Pavelka (operace Percentage), nadporučík František Lopaur, rotmistr Josef Gabčík (operace Anthropoid), rotmistr Leopold Musil (operace Tungsten) a desátník Vojtěch Lukašík (operace Intransitive). (foto VÚA-VHA Praha)

Příloha 11.

Příloha 12.

Součástí výcviku v sabotážnickém kurzu byla střelba z různých typů zbraní. Náročná příprava probíhala ve všech situacích, které mohly parašutisty v okupované vlasti potkat.
(fota VÚA-VHA Praha)

Příloha 13.

Britští instruktoři, kteří vedli výcvik československých vojáků v Anglii zleva: velitel STS 25 plukovník James Thomas Young, odborník na trhavinu nadporučík Denis Nicholson, poručík Ernest Van Maurik, kapitán Walter Arthur Ord. (fota VÚA-VHA Praha)

Příloha 14.

Britští členové SOE, kteří úzce spolupracovali s čs. Zvláštní skupinou D zleva: zástupce velitele SOE generál Colin McVean Gubbins, šéf čs. sekce SOE kapitán Alfgar C. G. Hesketh – Prichard, major Leslie J. C. Wood, příslušník štábu SOE, jeden z nejbližších spolupracovníků II. odboru MNO v Londýně. Major Peter A. Wilkinson. (foto VÚA-VHA Praha)

Příloha 15.

Součástí výcviku bylo i zdolávání nejrůznějších typů překážkových drah. Nevyplatilo se otálet. Čas se počítal a nesplnění limitu mohlo mít za následek opakování úkolu. Program sabotážnického kurzu zahrnoval mj. tělesnou přípravu, střelecký výcvik, základy zpravodajství i boj zblízka. Frekventanti byli plně vytíženi od časného rána až do pozdních nočních hodin. (fota VÚA-VHA Praha)

Příloha 16.

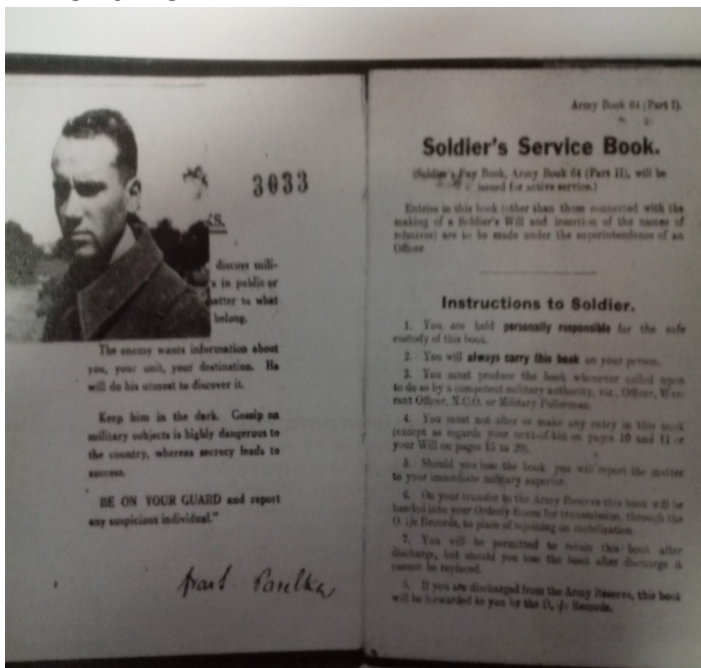
Všichni účastníci parašutistického kursu na STS 51 Ringway u Manchesteru absolvovali celkem 4 seskoky ze dvoumotorového bombardéru Armstrong Whitworth Whitley. Dva parašutistické kursy absolvoval svobodník aspirant František Pavelka první ve dnech 9. 8. - 16. 8. 1941 a druhý o měsíc později 16. 9. -17. 9. 1941. (fota VÚA-VHA Praha)

Příloha 17.

Parašutistický výcvik absolvovali českoslovenští vojáci na STS 51 Ringway u Manchesteru. Vlastní výcvik byl zahájen důkladnou pozemní přípravou, která probíhala uvnitř speciálně k tomuto účelu přebudovaného hangáru. (fota VÚA-VHA Praha)

Příloha 18.

Také svobodník aspirant František Pavelka absolvoval sabotážnický a parašutistický výcvik v srpnu a v září 1941 (fota VÚA-VHA Praha)

Příloha 19.

Zleva: hlavní velitel československého pozemního vojska ve Francii Bedřich Neumann (3.4.1891 Třebichovice – 16.7. 1964 Londýn), užíval krycích jmen „Miroslav“ či „Bohuš Miroslav“. Mjr. pěchoty Karel Paleček (28. 1. 1896 Plzeň – 12. 3. 1962 Praha) prováděl výběr a výcvik pozdějších příslušníků paradestných operací vyslaných v rámci zvláštních operací na území protektorátu Čechy a Morava. Jedním z instruktorů byl také nadporučík (in memoriam štábní kapitán) Rudolf Hrubec (15. listopad 1914, Bernartice – 11. září 1944 Biela, Itálie), později se stal také členem z výsadekových operací Silica – North. (fota VÚA-VHA Praha)

Příloha 20.

Dne 27. 9. 1941 přijel do funkce zástupce říšského protektora SS-Obergruppenführer Reinhard Heydrich (7. 3. 1904 Halle an der Saale – 4. 6. 1942 Praha). Ve funkci nahradil svobodného pána Konstantina von Neuratha. Téhož dne nařídil zatknout ministerského předsedu protektorátní vlády arm. Gen. Ing. Aloise Eliáše (29. 9. 1894 Královské Vinohrady – 19. 6. 1942 Praha - Kobylisy). Následující den tj. 28. 9. 1941 Heydrich vyhlásil civilní výjimečný stav a byly zahájeny exekuce a rozsáhlé zatýkání...(fota VÚA-VHA Praha)

Příloha 21.

Mezi prvními zastřelenými byli ve vojenských kasárnách v Praze – Ruzyni zleva: armádní generál Josef Bílý (30. 6. 1872 Ochoz – 28. 9. 1941) a divizní generál Hugo Vojta (11. 4. 1885 Tábor – 28. 9. 1941). Exekuční místnost ve vojenských kasárnách v Praze-Ruzyni. (fota VÚA-VHA Praha, autor 20. 1. 2020)

Příloha 22.

Dne 30. 9. 1941 byl vybrán jako jediný člen zvláštní operace Percentage svobodník aspirant František Pavelka. O svém úkolu se dozvěděl v kanceláři přednosty II. odboru MNO plk. Františka Moravce. Následně se začal připravovat do akce ...(foto VÚA-VHA Praha)

Příloha 23.

Pátek 3. října 1941 se zapsal nesmazatelně do československých vojenských dějin hned čtyřmi významnými událostmi. Nejprve si dopoledne pozval přednosta II. oddělení MNO plk. František Moravec do své kanceláře budovy Porchester Gate na Bayswater Road rtm. Josefa Gabčíka a rtm. Karla Svobodu (Svoboda byl kvůli svému zranění nahrazen na přání Gabčíka rtm. Janem Kubišem), aby jim přidělil úkol – atentát na R. Heydricha nebo K. H. Franka. V 16 hodin 15 minut byl ve vojenských kasárnách v Praze – Ruzyni zastřelen pplk. Josef Balabán. V 19 hodin 20 minut odstartoval z letiště Tangmere dvoumotorový bombardér Whitley, na jehož palubě seděl svob. asp. Františkem Pavelkou. V pozdních večerních hodinách byl v jinonickém akcízu přepaden příslušníky tajné státní policie radiotelegrafista vysílačky SPARTA I. Jindřich Klečka. (fota VÚA-VHA Praha)

Příloha 24.

Nahoře zleva: Dvoumotorový bombardér Armstrong Whitworth Whitley (fota nahoře) pilotoval v noci ze 3. na 4. října 1941 R. C. Hockey. Dole zleva: Stejný pilot dopravil na území protektorátu Čechy a Morava 29. prosince 1941 tentokrát ze čtyřmotorového bombardéru Handley Page Halifax tři jiné zvláštní operace Anthropoid, Silver A, Silver B. Na plášti čtyřmotorového bombardéru Handley Page Halifax měl Hockey napsáno heslo „*Tentando superabimus*“ - „*Odvahou zvítězíme*“. R. C. Hockey s generálem Rudolfem Pernickým na počátku devadesátých let v kryptě pravoslavného chrámu svatých Cyrila a Metoděje v Resslově ulici. Škpt. gšt. Jaroslav Šustr doprovázel oba lety. (fota VÚA-VHA Praha)

Příloha 25.

Na místě zvaném Bažantnice nedaleko osady Koudelov u Čáslavi seskočil 4. října 1941 v 1 hodinu 11 minut po půlnoci z dvoumotorového bombardéru Armstrong Whitworth Whitley svobodník aspirant František Pavelka. Parašutista si rychle uvědomil svoji situaci, že se nenachází na původně plánovaném místě u Nasavrck, protože jej zde žádný z příslušníků nasavrcké skupiny odbojové organizace Petiční výbor věrni zůstaneme nečeká. Zorientoval se a vyhledal pomoc z nedalekého velkostatku... (fota autor, 3. 11. 2020)

Příloha 26.

Zemědělstí pracovníci velkostatku Václava Lonského v Koudelově čp. 43 zleva František Grád (1. září 1891 Kraków – 11. leden 1943 Berlín - Plötzensee), František Kalina (28. červen 1896 Červená Řečice – 11. leden 1943 Berlín - Plötzensee) a Antonín Krejčí (6. prosinec 1906 Jiřice – 11. leden 1943 Berlín - Plötzensee) byli první obyvatelé protektorátu Čechy a Morava, se kterými se setkal na území okupované vlasti ráno 4. října 1941 jediný člen operace Percentage svobodník aspirant František Pavelka. Kalina odvedl Pavelku do svého domu, kde mu obstarala Kalinova manželka stravu a lůžko na odpočinek. (foto autor 3.11. 2020, ABS)

Příloha 27.

Antonín Krejčí téhož dne dopoledne odjel taxíkem svým koňským povozem do Čáslavi a posléze taxíkem do Chrudimi, aby předal Pavelkův vzkaz zaměstnanci městské spořitelny Františku Buršovi: „*Pane Františku Bureši, jsem Skočdopole – 54321 – Posel. Všechno se zdařilo, mám všechno s sebou – Omyl, že jsem o něco později vyskočil – nemohl jsem Vás hledat. Jsem v Koudelově asi ½ hodiny od Čáslavi – Nemohl jsem se vydat na cestu. Měl jsem mnoho práce se zavazadlem – když jsem ho ukryl, vydal jsem se na cestu k blízkému dvoru – tj. ke Koudelovu. Tam jsem střetl tři poctivé chlapce, kteří mne ukryli i s mými věcmi. Jsem strašně unaven, nemám průkazy, nechci jít tedy sám do Chrudimi. Věřte tomu muž, který Vám přináší tento dopis. Věřte! Čekám na Vás. Přijďte ještě s někým sem. Je to samota, jen dobré české duše. Je to dost velká bednička, kterou musíme odvést. Čekám na Vás celý den. Přivezte též nějaký průkaz. Nazdar. Posel – Skočdopole. 54321*“ (fota ABS, autor 1. 10. 1941)

Příloha 28.

Představitelé nasavrcké a chrudimské skupiny domácí odbojové organizace PVVZ dostali na počátku října 1941 úkol – připravit přistávací plochu nedaleko obce Hradiště u Nasavrku pro skokana číslo dva svobodníka aspiranta Františka Pavelku. Zleva: Václav Michálek, JUDr. Jaromír Paprstein, architekt Zdeněk Šukal a stavitel Jan Buchar. (fota ABS, VÚA - VHA Praha)

Příloha 29.

Zleva: Ing. Josef Friedl (15. 9. 1907 Praha – 8. 2. 1945 Drážďany) byl jedním z vedoucích představitelů pražského centra odbojové organizace PVVZ. V odboji užíval krycí jména „Třešňák“ a „Václavík“. Dne 6. října 1941 se setkal v Riegrových sadech se svob. asp. Františkem Pavelkou, který mu předal vzkaz od ministra národní obrany exilové vlády v Londýně divizního generála Jana Sergěje Ingra (2.9.1894 Vlkoš – 17.6. 1956 Paříž). Friedl se setkal s Pavelkou v Praze několikrát. Tématem schůzek bylo další zapojení Pavelky v domácí odbojové organizaci. Avšak Friedl byl zatčen tajnou státní policií již 18. 10. 1941 v ulici U Rajske zahrady 956/4. Přední představitelé domácího odbojové organizace PVVZ byli několik měsíců sledováni konfidenty gestapa, především bývalým štábním rotmistrem prvorepublikové armády Antonínem Neradem (19. 10. 1899 – 25. 4. 1947) (fota VÚA-VHA Praha, SOA Praha)

Příloha 30.

Mezi úkoly, které byly svobodníku aspirantu Františku Pavelkovi přiděleny, bylo také předat vzkaz ministra národní obrany exilové vlády v Londýně generála Sergěje Ingra představitelům domácího odboje: „*Jsem posel československé armády v Anglii, a přináším Vám, bojovníkům za svobodu doma, její upřímné pozdravy. Vrchní velitel československé armády generál Ingr, mne uložil, abych Vám tlumočil tento jeho vzkaz: Jménem celé zahraniční armády děkuji však domácím pracovníkům za jejich obětavou, neustálou a účinnou práci, kterou pro naši věc konali a konají za nejtěžších podmínek. My všichni v zahraničí věříme, že i za nové situace vzniklé nastolením krutého režimu Heydrichova, zůstanete pevní, zachováte rozvahu a nedáte se ani odstrašit, ani vyprovokovat k nevhodným nepředloženostem. Budeme Vás podporovat a pomáhat Vám všemi prostředky podle zásad, které byly již dříve vzájemnou dohodou stanoveny. Hlavní a životní podmínkou naší těsné spolupráce je udržení spojení, bez něhož by mohlo mezi námi nastat i duševní odcizení, nehledě k politickému, vojenskému a zpravodajskému významu, plynoucího ze stálého styku.*“ Proto já, první posel, přináším Vám potřebný materiál, aby toto spojení mohlo být udrženo za všech okolností. Mám rozkaz dát se Vám k dispozici a splnit všechny úkoly, jimiž budu pověřen a pro něž jsem byl i technicky připraven.“ (VÚA-VHA Praha, fond 37, sign 37-337-2)

Příloha 31.

JUDr. Karel Bondy (21. 12. 1906 Praha – 22. 1. 1945 Neubrandenburg) byl jedním z představitelů domácí odbojové organizace PVVZ se kterým se svob. asp. František Pavelka v Praze setkal. Místo schůzek byla také restaurace v paláci Akropolis v ulici Kubelíkova 1548/27. Tématem diskuzí bylo zapojení Pavelky do domácího odboje. Poslední schůzku měli domluvenu na večer 20. 10. 1941. Předtím byl však Bondy u karlínského viaduktu zatčen tajnou státní policií. (foto ABS, autor, 24. 9. 2020)

Příloha 32.

Zleva: plk. Josef Churavý (27. 10. 1894 Olomouc – 30. 6. 1942 Praha Kobylice) užíval v odboji krycí jméno „Vlk“ byl zatčen 9. 10. 1941 okolo 21. hodiny večer na nábřeží Na Františku. Zde měl ilegální schůzku s mjr. Josefem Jedličkou (9. 9. 1897 Budapešť – 30. 9. 1942), na kterou se Jedlička nedostavil, jelikož byl zatčen již o den dříve, místo něj na Churavého v převleku čekal příslušník tajné státní policie Praha Willi Abenschön (28. 7. 1905 Mannheim – 21. 9. 1946? SSSR). Před zatčením Churavého bylo domluveno, že právě jemu bude svob. asp. František Pavelka podřízen. (fota VÚA-VHA Praha)

Příloha 33.

Anna Pollertová rozená Baumová (7. 5. 1899 Královské Vinohrady – 20. 1. 1945 Berlín – Plötzensee) byla tajemnicí PVVZ. V odboji užívala krycí jméno „Věra“. Anna Pollertová informovala 20. 10. 1941 Pavelku o rozsáhlém zatýkání v řadách PVVZ. Svému zatčení však neunikla, byla zatčena o den později 21. 10. 1941. Pamětní deska věnovaná zavražděným příslušníkům odbojové organizace PVVZ se nachází na domě v ulici Anny Letenské 34/7. Zde se uskutečnilo několik také schůze ilegálního odboje. (fota ABS, autor 24. 9. 2020)

Příloha 34.

Byt Marie Rosenbachové v ulici Chvalova 1202/8 (za okupace Závašova 8) používal od 6. 10. 1941 pro svůj úkryt svobodník aspirant František Pavelka. V literatuře se mylně uvádí, že 20. 10. 1941 byl Pavelka varován před razií tajné státní policie Praha. Prohlídka bytu Rosenbachové dvěma příslušníky tajné státní policie Praha – kriminalisty Müllerem a Dawidem byla opravdu byla provedena ale až čtyři dny po zatčení Pavelky tj. 29.10. 1941. Kriminalisté v bytě našli „pouze“ Pavelkovu policejní přihlášku a občanskou legitimaci na jméno Petr Soukup. (foto autor 24. 9. 2020, ABS)

Příloha 35.

Dne 25. října 1941 o 4. hodině ranní přepadlo komando deseti příslušníků tajné státní policie Praha v bytě Paulíčkové v ulici Kamenická 622/46 zaskočeného svobodníka aspiranta Františka Pavelku, který se v daný okamžik nijak nemohl bránit. (foto autor 12. 10. 2020, VÚA-VHA Praha)

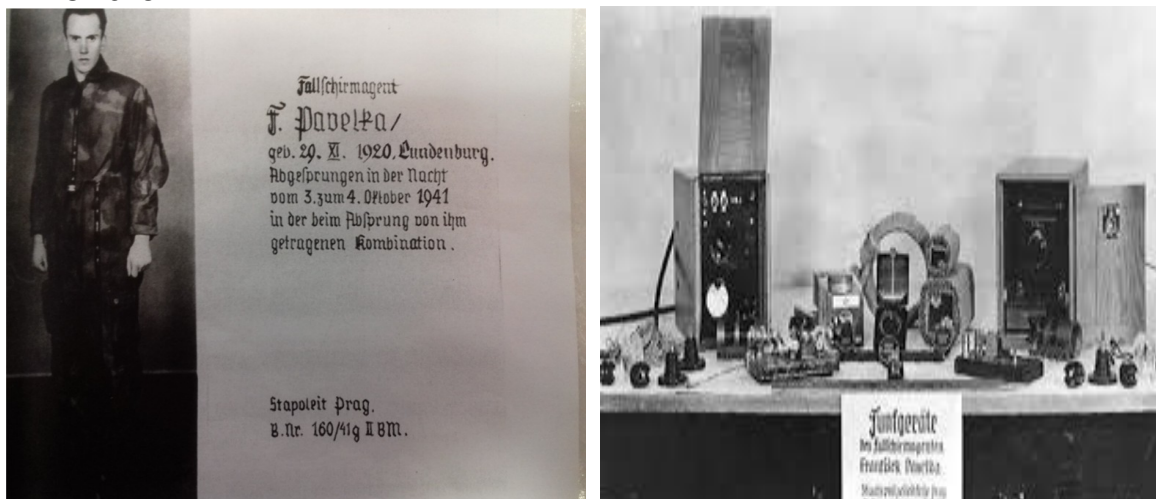

Příloha 36.

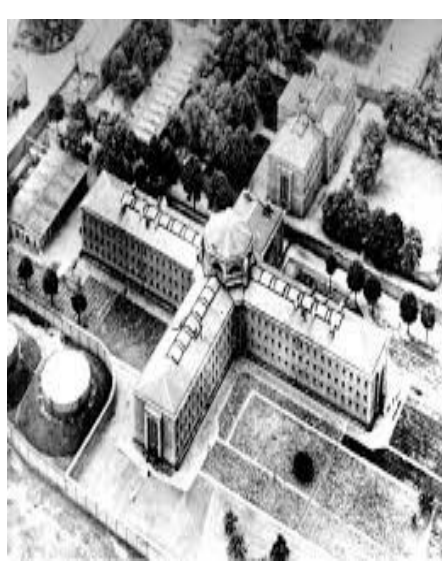
Po svém zatčení 25. 10. 1941 byl svobodník aspirant František Pavelka eskortován do novoklasicistní budovy Petschkova paláce sídla Hlavní úřadovny gestapo Praha. Téhož dne byl odvezen ke konfrontaci do Koudelova u Čáslavi. Do Petschkova paláce byl následně převážen na každý výslech z věznice Praha – Pankrác. (fota autor, 18. 12. 2020, ABS)

Příloha 37.

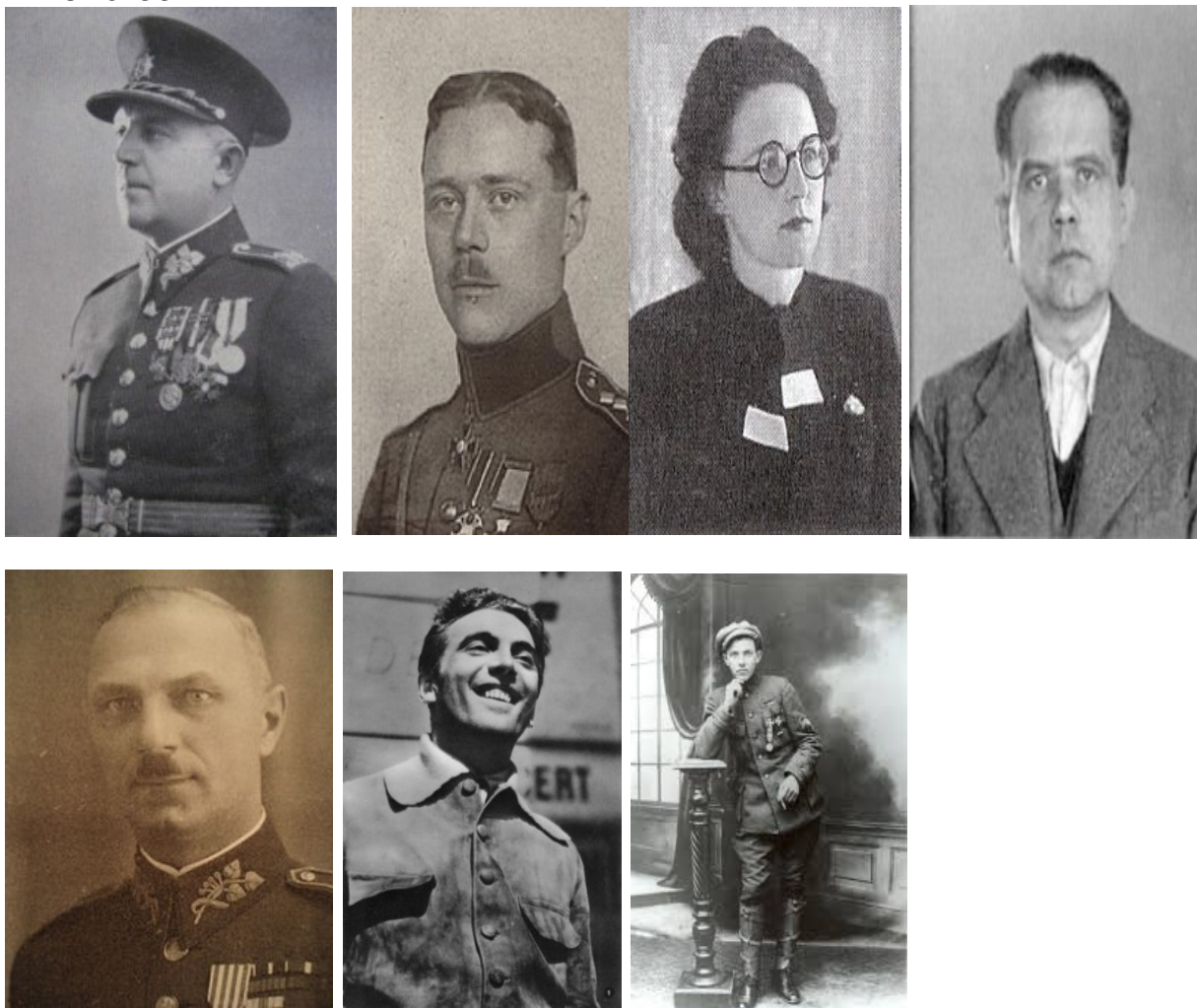
Svobodník aspirant František Pavelka byl po dobu zadržení několikrát vyslýchán. Po jednom z výsledků byl převlečen do své výsadkové kombinézy a vyfotografován. „*Lituji, že jsem nemohl dokončit celý úkol. Krátce po příjezdu bylo pražské vedení zatčeno a 25. 10. 1941 ve 4 hod. zrána zákeřně 10 gestapáky i já ve svém tajném bytě, nemaje zpráv, co se vůbec děje. Jsa zrazen, nežehram a bojuji dál i zde ve světě mříží. S čistým štítem, že jsem nehradil nikoho z domácích lidí, a zvláště a v tom spočívá nyní můj úkol, nikoho a nic důležitého z Anglie. Chci a zůstávám do poslední chvíle důstojným reprezentantem svých kamarádů vojáků.*“ Svobodník aspirant František Pavelka se v cele číslu 270 ve věznici Praha-Pankrác vyzpovídal v motáku rodině datovaném 7. června 1942. (fota ABS)

Příloha 38.

Věznice Plötzensee se nachází ve čtvrti Charlottenburg v Berlíně. Byla postavena ve druhé polovině 19. století. Českoslovenští odbojáři byli po Němcích druhou nejčastěji popravovanou národností. Nejčastějším způsobem smrti bylo stětím gilotinou. (fota, nahoře autor 20. 9. 2020, dole ABS)

Příloha 39.

V berlínské věznici Plötzensee bylo během druhé světové války zavražděno celkem 667 odbojářů československé národnosti. Mezi těmito československými odbojáři byli mj. zleva nahoře: František Kravák (10. 9. 1889 Mostkovice – 24 .5. 1943 Plötzensee), Bohuslav Všetická (25. 9. 1893 Náchod – 19.8.1942 Plötzensee), Irena „Inka“ Bernášková (7. 2. 1904 Praha - 26. 8. 1942 Plötzensee), Otakar Schiedeck, zleva dole: Bedřich Homola (2.6. 1887 Běleč – 5. 1. 1943 Plötzensee), Julius Fučík (23. 2. 1903 Smíchov – 8. 9. 1943 Plötzensee) či rozvědčík Jaroslav Franěk (1897 – 1943Plötzensee). (fota VÚA-VHA Praha)

Příloha 40.

Ve svém posledním dopise adresovaný svým nejbližším – rodině a přátelům v den své smrti 11. ledna 1943 vyslovil svobodník aspirant František Pavelka své skromné přání: „Obdržíte-li mé pozůstatky, pochovejte mne v rodné půdě, abych jednou mohl společně s Vámi spát v jednom hrobě. Stačí prostý kámen a až pokvetou pomněnky, ozdobte hrob malou kytičkou – jako v té mé písničce „Nezabudka“... Pavelkova rodina Františkovo přání splnit nemohla, jelikož jeho ostatky byly poskytnuty Anatomickému ústavu v Berlíně, poté byly pravděpodobně zpopelněny a rozsypany na neznámém místě v Berlíně. Rodina však dostala účet za vraždu svého syna, který měla zaplatit katovi Röttgerovi. Ztráta milovaného syna zhoršila zdravotní stav těžce nemocné maminky svobodníka aspiranta Františka Pavelky Julie, která tři měsíce po smrti svého syna nemoci podlehla. Kenotaf Františka Pavelky se nachází na hřbitově v Brně – Židenicích a kenotafy jeho prvních pomocníků Františka Kaliny a Františka Gráda se nachází na hřbitově v Čáslavi (fota autor, 18. 9. 2020, 6. 11. 2020)